

פ"ד א פתחו של היכל.
 פ"ד א פתחו של היכל.
 פ"ד א פתחו של היכל.
 פ"ד א פתחו של היכל.
 פ"ד א פתחו של היכל.
 פ"ד א פתחו של היכל.
 פ"ד א פתחו של היכל.
 פ"ד א פתחו של היכל.
 פ"ד א פתחו של היכל.
 פ"ד א פתחו של היכל.

שנויי גוסהארות
 עלה או גרניר . כ"ק
 עולה (ז) גרניר . כ"ק
 אליעזר ב"ב . כ"ק
 ובכ"ב כ"ק ר"י אלעזר .
 ע"ש שמואל הכהנים
 כ"ק ובכ"ב . כהנים
 לפנותה :

פ"ד א גברו . כמכ"כ
 ד"ו נבחרו . ע"ש
 (אמור) . כמכ"כ להל .
 בפנים כ"ו בחוץ . כ"ק
 שבפנים . כמכ"כ וכו'
 כפי ה"ל"ג ובפי ה"ל"ג .
 שתיים דלתות . כ"ק
 ושתיים . וכו' כ"ק
 עוביו . כ"ק עובי .
 והפנימיות . כ"ק
 הפנימיות איצטרמיטה
 כד"ל וכמכ"כ ד"ו
 איצטבא משה ; כ"ק
 איצטרמיטה ; כ"ק
 הכ"ק איצטרמיטה ;
 כ"ק הכ"ק איצטרמיטה ;
 כ"ק איצטרמיטה ; כ"ק
 (כ"ק איצטרמיטה) .
 איצטרמיטה וע' כ"ק
 כ"ק . ונקפלות .
 כ"ק נקפלות . שני
 אמור כ"ו שני אמור .
 כד"ל וכ"ק ובכ"ב ד"ו
 שתי . שתי . מוזהר כ"ו
 מוזהר . כ"ק וכ"ק
 ובכ"ב כ"ק ומוזהר .
 ושנאי ושתיים דלתות .
 כ"ק . שתיים . :

תוספת חדשים
 עוד כמו שלק עשן נפן
 נכ"כ שכתובים אחרים
 לפחות יין נשכיל כל ישראל
 כהן שטוקים כבודו
 ראוי ג"כ לכהן עליהם
 כדי לפיכך : (ממנה"ש)
 (ז"ל)

לקויים
 וכ"ו מלפניו שכתובו
 שכתב לפי שכתב והיו
 מננין אותו כמנה אחר
 שכתב שכתבו אחר
 להחליף כפי החוקים וכו'
 מיראה שח"י יען הכ"ל
 וכ"ק אכל הכ"ל
 השג ע"כ וכתב וכסדוק
 אותו לא היו סדין אותו
 אלא ככסם של ע"כ .
 והכי מסתבר ויח"י פשיטא
 דלא דוקא של ע"כ וברע"ל
 אלא למעוטי כל כדל ומ"מ
 במאי ד"ל להכ"מ ד"ו
 פ"ג כ"ה וכתבתינו של
 הכ"ל כ"ה כ"ה הוא ד"ל
 מורה כ"ה (ש"ל) .
 ד"ה ח"ב ד"ה ושבועות
 וכ"י יח"י כמנה וכו'
 כ"ק כ"ק וכ"ק
 ויכול יחד לשוחו אכל
 פרמ"ס כ"י כ"ה וכן
 כמ"ס חמ"ד שכתובות היו
 לאמר כ"ק ר"ל הפתח
 לפי ש"ל לכתבו כ"ק
 ז"ל

להיכל ר"ל להגיא הזהב בעלמו בתפארת היכל . לפי שהיה
 כו' ע"כ . ויראה לי שהיה עושה עלה או גרניר . ותלוי בנפן .
 ולשעה שהיו לריכין לזהב לבדק היכל היו לוקחין מאן ומתקין
 אותו לפנות ממנו מה שרריך בהיכל
 עלמו : ונמנו עליה ג' מאות כהנים .
 פי' הר"ב לטעלה ולפנותה ממקום
 למקום . וז"ל הר"ש לפנותה ולפרק
 משוי גרנירים והשכולות שחלו עליה
 ע"כ . ומ"ס הר"ב דלאו דוקא
 שלש מאות כהנים . דאם היחה טעונה כל כך שריכה שלשה מאות כהנים לפנות .
 המפרש לחמ"ד פ"ב :

לס . [מירו השודף על לורך דקד הכית התפרנסו מעני הכהנים [כיומא
 דל"ע ב"ן] . ואילה"ק שם הכי גדולי הקדש אחרים [כפסחים ד"ו כ"ו] וכי
 מהם גדול כנס מגרע גרע . ר"ל שגם גוף הדלות היו על דעת
 כך שהמותר . יתפרנסו ממנו העניים . ואילה"ק כמו הכי אין ליהנות מאגשה
 נפס [כפסחים כ"ד כ"ו] . דל"ל דעת הדקא שאני , וכן מלכו הרבה כ"ס :

פרק ד א פתחו של היכל פרק ד מרות עובדיה

פרק ד א פתחו של היכל . שתיים בפנים . בשווי שלפי החוץ . שטביו של כותל
 היכל היה שש אמות ולסוף אמה חנונה של עובי הכותל היו הדלתות החנוניות אחד לימין הפתח ואחד
 לשמאלו . כל דלת מהן רחבה חמש אמות . וכשאו נעולות היו נונעות זו בזו וסוחמות רוחב חלל הפתח שרחבו עשר אמות .
 וכשהיו נפתחות ללד פנים נוכחות חמש אמות של עובי הכותל . ובהים דלתות אחרות כמדות אלו היו קבועות בסוף עובי הכותל
 ללד פנים ושהן נפתחות מכותח חמש
 אמות מפה וחמש אמות משה מרחב
 כותל היכל בפנים . ושם לא היה
 הכותל טוח בזהב כמו שאר הבית לפי
 שלא היה נראה : איצטרמיטה . לוחות
 של פרקים מחוברות ע"י חוליות וכן
 נפתחות וגשורלה כפפות ונקפלות זו
 על זו . כך היו כל הדלתות הללו בין
 בלפנים בין שלחן מחיברות על ידי
 חוליות . ולסוף חצי אמה של עובי
 הכותל היו קבועים . בין הדלתות
 שבפנים בין אותן שברחן . וחמש אמות
 של עובי הכותל מפיסקות בין הדלתות
 החנוניות לדלתות הפנימיות . וכל דלת
 היה של ה' אמות מחובר משתי לוחות
 כל לוח ב' אמות ומחנה . וכשנפתח הדלת החיטון ללד פנים היה חזיו ככסף וכנפל זה על זה ומכסה מעובי הכותל החמייס וחצי . וכן
 הדלת הקבוע בפנים כשנפתח ללד חוץ היה חף הוא ככסף וכנפל ומכסה החמייס וחצי כשנארו מעובי הכותל : שנאמר ושתיים
 דלתות

יכין תפארת ישראל יכין
 אמות של כותל היכל שחצויה הפתח מבפנים עד צוית לפון ודרום
 של היכל : ה) שהדלתות של זהב היו , וההיכל כולו מלפנים זהב , חוץ
 מלוחות ה' אמות מזה ומזה לדלתות כנובה הדלתות , דמחלון כהוב
 נראה כשנפתחות , התורה חסה על מנזן ישראל [כמנחות דפ"ע א'] :
 (ו) דלתות שבפנים דלתות שבהון : (ז) ר"ל כל דלת ה' עשוי מב'
 פרקים , מחיברות יחד צהוליות : (ח) דכסרולה לפתח [כפסחים ד'
 ונקפלות ב' חלקי הדלת זו ע"ג זו : (ט) ר"ל כל דלת של חצי הדי
 דלתות של פנים וחוץ , ה' כל אחת רחב ה' אמות , עשוי מב'
 לוחות , שכל לוח רחב ב' אמות וחצי : (י) דעובי כותל היכל שה'
 ו' אמות , ה' כשאר ממנה חצי אמה מלפון וחצי אמה מדרום חוץ
 הפתח , לב' מנחות דלתות שמבחוץ . וכמו כן חצי אמה מזה וחצי
 חנה

יכין תפארת ישראל יכין
 מושכב על שכבה , כדי לרמז יפה מה שהוא מרמז : (ס) כל זהב
 לתלותו (ס) : (פא) הכהנים הם תלויה שם . וכשהיו לריכים לזהב
 לבדק הבית או לפרנסת הכהנים , או לזה הנזר , ולקחו משם כמו
 שרריך : (פב) לפרק העליון והאשכולות שחלו שם . ונוזמא בעלמא נקט .
 רק ר"ל כהנים הרבה היו לריכים לזה , וקמ"ל שזהב הרבה התרבי

פרק ד א פתחו של היכל גבהו עשרים
 אמה . ורחבו עשר
 אמות . (אמור) .
 וארבע דלתות היו לו שתיים
 בפנים ושתיים בחוץ . שנאמר (יחזקאל א"א)
 שתיים דלתות להיכל ולקדש) החיצונות
 נפתחות לתוך הפתח . לכסות עוביו של
 כותל) . והפנימיות נפתחות לתוך הבית
 לכסות ארר הדלתות) . שכל הבית טוח
 בזהב חוץ מאתר הדלתות) . רבי יהודה
 ונקפלות
 (אמור בחוץ הפתח היו עומדות) . ובמין איצטרמיטה היו) . ונקפלות
 לאחוריהן) . אלו שני אמות ומחצה) . ואלו שני אמות ומחצה . חצי
 אמה מוזהר מבאן . וחצי אמה מוזהר מבאן . שנאמר (שם א"א) ושתיים
 כל לוח ב' אמות ומחנה . וכשנפתח הדלת החיטון ללד פנים היה חזיו ככסף וכנפל זה על זה ומכסה מעובי הכותל החמייס וחצי . וכן
 הדלת הקבוע בפנים כשנפתח ללד חוץ היה חף הוא ככסף וכנפל ומכסה החמייס וחצי כשנארו מעובי הכותל : שנאמר ושתיים
 דלתות

יכין תפארת ישראל יכין
 פ"ד א) דהיינו כהני נבחר וחצי רחבו של פתח האולם . וממנו
 שההיכל רוחב הללו הפנימי כ' אמה , וגובה הללו מ' אמה ,
 ח"כ כשאר מבפני ה' אמות חלל מלד זה ומלד זה מהפתח) , אמות
 חלל מבפנים ממעל לפתח : (ב) להיכל היינו כלפי חוץ , ולקדש
 היינו כלפי פנים : (ג) דעובי כותל היכל היה ו' אמות , ולסוף אמה
 החנונה של עובי הכותל כהון הפתח היו ב' דלתות החנוניות , ה'
 מימין וז' משמאל , כל דלת רחב ה' אמות . וכשנעלו נונעים
 הדלתות זכ"ז וכתבנות רוחב חלל הפתח שהי' אמות . וכשנפתחות
 ללד פנים , מכסה כל דלת את ה' אמות הנותרים מעובי הכותל :
 (ד) דעוד היו דלתות אחרות כגודת הראשונות שזכרנו , שהיו קבועות
 בסוף עובי הכותל ללד פנים , וכשנפתחה לאחוריהן מכסות את הדי

ברשני פשפשוהו. ל"ו כ"ג
היה ע"פ פ"ד ה"ו: ל' ושלשים
רשפנה תחום דתי' פ"ס, י"ג
כ"ה ע"י פ"ד ע"י כ"ה

שנויי בוסחאות
ב' פשפשוין. כ"כ"ק
ש"פ פ"ס. ר"א נכנס
בו אר"ב. נד"ו ונמשכ'נ
. אר"ב בו. כסורש .
נכ"ל ספרש. ל' א' יפתח
(וא"ס לא יבא בו. והיה
סגור) נכ"ק לא יפתח
וג' ופתח. ונכנס
לחא. כ"כ"ק נכנס.
עוברו. כ"כ"ק ע"ו.
השערים. כ"כ"ק
שערים:

באורי הגר"א
פ"ד ל' ושלשים ושמנה
כל זו בחורב כ"פ
כ"פ וכן פ"ס יחזקאל
ולא תביט לא הכנינה
ואדרת המ"ט ולא ע"ו
התלים:

לקוטים
ו"מ נכסורו נ"א הדור
כ"ה מ"ן שרואה שתי
כ"כ כס"ק מ"ה' ולא
פ"ו כוספין את מפלה א"ל
לחיים י"ו ורננו בדיבן
פ"כ ואל איהא הכי י"ו
וגנלו אסורות ואלה י"ה
ת' אסיה' א"ו ד"ס"ל
העכ"פ סיה לנ"א. (כ"ג)
ש"ב תי"ח ד"ה ו"ג' ו"ו'
ש"י נ"ג ה"ד"ו ו"ו' י"ל
הדל"ט"ה ז"ל ג"ר"ס כמתי
כ"ו ס"ה' ש"י"ן התי"ט
ז"ל ופלתוה של ש"ש ב"ן
העמודים ומל"ח אחרית
היא ולאו למימרא שפתי
מפשיין היסם הנכנס
נכנסה על השלמות א"ל
לע"כ הנהמה ה"ה
ה"ה בל"ח ואל דלתות
ר"ל ש"ו ש"ש שלמות
ה"ו מדיחין כ"ס אקב"ים
דל"כ ט"ו ששלמותו ה"ו
מ"ד א' נ"ד על העמודין
ל"ח ז"ל ה"ו ה"ו ק"ו נ"ג'
ד"ר"ן לא ה"ו' ל"ו' א"ל
כלותו ה"ד על השלמות
ט"ו ששלמותו ה"ו משמ"ה
למשך עליהן גוף הנכנסות
ל"ה ק"ו ה"ד ש"ק"ה על
הר"א"ה דכ"ו ששלמותה
לא ה"ו א"ל א"ל מ"ד א'
ו"ס ע"ש (פ"ס):

ולקדש. להיכל כלפי חוץ. ולקדש כלפי פנים. הר"ע:
שתיים מוסבות לדתות. שנקבלות כמו שנקבלות הדלתות
המאולקות. הרמב"ם: ב' לשער הגדול. בערך שני פשפשוין.
שגדלו נקרא הוא הגדול ולא בערך שאר שערים. שהרי ע"ו

בפ"ב כל הפתחים והשערים שהיו
שם נובחין כ' חמה ורמזין י' חמות. חוץ
משל חולם וכל חולם גדול מזה כדחנן
בס"ש דלעיל [א"ל עכ"ו מלחתי
שכ"ב הר"ב"ה. ומפני גדול קדושת
היכל נקרא שער הגדול. כדחמ"ר
(דברים א') והנהר הגדול נהר פרס
וג' קרב לגבי דיהנא ואידן במסנת
כ"ו ע"ו] ו"ג"מ"ו ג"ס כספרי פרש"י ואלה
הדברים. מפורש והנהר הגדול וכי
גדול הוא. ואין לומר שפני הפשפשוין
נקרא [הגדול] שהרי שער נקרא נמי
ה"ו ל"ה שני פשפשוין. והו' שהפשפשוין
ה"ו רחוקים מן שער הגדול כדחמ"ר
כ"ו נכנס לח"ה והחיים ה"ו מחוץ
לחומה היכל כדח"ב הח"ה ש"ש
וכתל א"ל חמש נמלא שרחוקים ה"ו
ונקרא גדול כדפרש לעיל פ"ד]:
ופתח את הפשפשו ונכנס להח"ה
ומהח"ה להיכל. אפרש במחני'

דלקמן: ב' חמישה עשר בלפון. כתב הר"ב לקמן בפרקין
כי חשיב מלפון לדרוס ע' חמה קמתי כותל המסכה כ"ו.
ולאו למימרא דפ"ו כותל כ"ו א"ל ע"ו כותל עם החלל
שבינו ובין הכותל שבינו הוא מונה. ועיין בפ"י הר"ב רפ"ד
ד"ב"ב. וכתב הרמב"ם. ואל יטעך שקרא אחס כותל ומסכה
וכותל הח"ה והח"ה וכותל היכל. א"ח"ב חזר וקראם כולם אח"כ.
לפי שהרחקה ש"ש בין שתי הכתלים הוא הח"ה וכולם אח"כ וכו'
[לא היה כותל פתוח וכו']. ולק"ט החיים ה"ו שמות. כגון שקרא
הכורה התחמונה מהם מוכיבה ובי"ת אדרת החיים. ע"כ.
ואשקומו על המראה. מחין נפלה האורה אל כל החיים הללו
שהשפעה שרות אח"כ לא היו מגיעים לרומם של היכל. משא"כ
שאלפ"ר שהמסכה לא הייתה מקורה כלל וממנה נפלה
האורה אל החיים דרך חלונות הפתחים לפ"ס. והמסק"ל יבין זה מחוץ פירש"י שכתב לקמן בפ"ד. ומ"מ ג"ס לפ"י הרמב"ם

דלתות לדלתות שתיים. חלמא כל דלת היסם חלוקה
לפתיים: ב' ושני פשפשוין. שני פתחים קטנים אחד מימין
שער הגדול של היכל ואחד משמאלו רחוקים קצת מן השער.
אחתו שבדרום כתיב סגור יהיה לא יפתח בכל עתיד. ומסתמא

דלתות לדלתות. שתיים מוסבות לדלתות:
שתיים לדלת אחת ושתי דלתות לאדרתיה:
ב' ויזני פשפשוין) היו לו לשער הגדול:
אחד בצפון ואחד בדרום. ששבדרום לא
נכנס בו אדם מעולם. ועליו הוא מפורש
על ידי יחזקאל שנאמר (ש"ס ס"ד) ויאמר
אל"ה ה' השער הזה סגור יהיה לא יפתח
ואיש לא יבא בו כי ה' אלהי ישראל בא
בו והיה סגור. נמל את המפתח ופתח
את הפשפשו. ונכנס להתא ומהתא
להיכל. רבי יהודה אומר בחוץ עובי
של כותל היה מהלך. עד שנמצא עומד
בין שני השערים. ופתח את החיצונות
בבפנים. ואת הפנימיות מברחין א':
ב' ושלשים ושמונה תאים. ה"ו ש"ס.
חמישה עשר בצפון. חמישה עשר בדרום.

ולאו למימרא דע"ו כותל המסכה ועובי כותל הח"ה
ועובי כותל היכל שג"ד לפ"ו היה כ"ו. אלא עובי הכותל עם
החלל שבינו ובין הכותל שבינו הוא מונה. ובחמש של כותל
המסיבה ושלם של מסיבה וחמש של כותל הח"ה וש"ש של הח"ה
דחיינו ת"ו. הרי חמשה תאים נשפן וכנגדן בדרום. ועל אלו
החמשה ה"ו צנ"ן חמשה אחרים. ועוד חמשה על גביהן. הרי
חמשה עשר תאים ללפון וט"ו לדרום. וכן במערב כתיב לקמן
בפרקין כותל היכל ש"ס. והח"ה ש"ס וכותל הח"ה כולל אחד
מהם
הפנימיים. ובשלמא להיכל היו החלונות למעלה מגני החיים.
בתיים עלמון דקשי"ה וד"ו. א"ל לפירש"י שכתב ב"סוף המשנה יחא.
האורה אל החיים דרך חלונות הפתחים לפ"ס. והמסק"ל יבין זה מחוץ פירש"י שכתב לקמן בפ"ד. ומ"מ ג"ס לפ"י הרמב"ם

יבין תפארת ישראל יבין

אמר מזה ה"ו חלל הפתח ל"ד פנים ל"ב מוזות ל"ב דלתות בפנים.
נמלא ששאר עוד רווח חוץ חלל הפתח ה' חמות בין ב' דלתות
שכחון ל"ב דלתות שפנים. וכשנפתח כל דלת החצ"ן ל"ד פנים,
הרי הדלת ה"ו נכסף בלמנע ונכפל לאחוריו, ועי"ו מכסה מה' חמות
הנשארים חוץ חלל הפתח ה"ל רק ב' חמות ומחלה. וכ"כ כשנפתח
דלת שפנים ל"ד חוץ, הוא ג"כ נכסף בלמנע לאחוריו, ומכסה ב'
חמות ומחלה של חוץ חלל הפתח הנשארות: (יא) ר"ל ב' דלתות ה'
לכל ה' מהדלתות: (יב) ר"ל לכל דלת היסם מוכיבה וכשנפתח ל"ב חלקים:
(יג) ר"ל כן ה"ו לדלת האחת, וכן להאחרת: (יד) ב' פתחים קטנים:
(טו) שער היכל נקרא שער הגדול, לא בערך ב' הפשפשוין שגדלו,
דהרי גם לשער נקרא שבמורה הר הצות ה"ו לו פשפשו צלפון ופשפשו
בדרום ואפ"ה לא נקרא שער הגדול. רק שער היכל נקרא גדול
בערך קדושתו נ"ד כל שערי המקדש [ועי' ב"בועש דמ"ז ב']. ואע"ג
דפתח ק"ק קדוש ממנו, עכ"פ בק"ק לא ה"ו שער ב' ש"ש פתוח
[כ"ו ח"ה ד"ל"ב ב': (טז) ח"ה שמימין לבער ו"ו כותל משמאל
לשער והם מהחיים שזכרו לקמן במ"ג: (יז) ר"ל אע"ג שה"ו סגור

אפשר להקב"ה כ"י לבוא בו. והיה שער זה רק לטודיע שכל השערים
הנשארים חוץ רק לטודיע ב"ו לבואם צפון, א"ל הקב"ה א"ל
לשער לך נשאר סגור: (יח) כשנפלה הל"ו לפתוח שער היכל
בשחרית, נטל המפתח של פשפשו הל"ו ופתחו: (יט) שכשהוא
בחה, פתח בזמנה אחר את הדלת שמימאל להיכל. דגם
מהח"ה להיכל ה"ו דלת [כדמשמע בתמיד פ"ג מ"ו ומח"כ ש"ס מ"ו,
ולא כמשמע לכאורה מרמב"ם פ"ד מחיור פ"ו, ומח"כ"ד ש"ס ה"ד]:
(כ) דס"ל דין הח"ה ה"ו לא נכנס להיכל, רק לחלל שבחלמנע כותל
המזרחי של היכל, שהיה צ"ד שמאל של הנכנס לת"ה זה. והוא
מהח"ה לחוץ חלל זה שפתוח אליו, עד שמגיע להחלל שבין דלתות
החיצונות והפנימיות של בער היכל: (כא) דשערי היכל החיצונות
ה"ו העומד שם פותחן מבפנים, ושערי היכל הפנימיים ה"ו פותחן
שם מבחוץ. דהחלל שבין ב' דלתות החיצונות והפנימיות הוא פנימי
לדלתות החיצונות וחצ"ן לדלתות הפנימיות ובלוחו חלל פותח דלתות
הפנימיות והחיצונות: (כב) לשכות: (כג) סביב ג' כותלי היכל
מבחוץ:

ושלשה פתחים היו שם
וי"ג שם י"ג:

שניו נוסחאות
ב פתחים היו. כתיב
ובמס'... היה. רתא
מן הימין ואחד לתא
מן השמאל. כתיב
...הימין אחד לתא
משמאל. במס' לתא
פתחים. לתא משמאל
וכ"כ כ"ג.

ראשון לציון
פ"ד ג תי"ד חובקן
מלחם לטויה כ"ג
וזכו סתח שסיה בדמו
של הא ט"ו. עין י"ג:

באורי דגרא
ושלשה פתחים לכל הא
אחד בצורת אחד במערב
ואחד על גביו וקצו
מזרחית לטויה ד' (לרבע
רומה ואחד על גביו:

מלחתי לכן אור שיפול ממעל בדרך ארצות שהיו עליו. שכן שניו ג"כ ארצות זו פ"ג זו במסכה ד' פ"י דלהלום: ושלשה פתחים היו לכל אחד ואחד כו'. לאו לטוב קאמר שהרי ארון שבחון שאין להם עוד חולה לכן שום תא לא יהיה לכן פתח אל עבר המזרח לטוב תא. כיון שאין תא עוד חולה לו. אלא לאותן שיש להם תאים משני עבריהם מימין ומשמאל. ח"כ י"ג לטויה גם לאותן שמבחוץ פתחים אל העזרה. וכמלא שלכין שלשה פתחים. אלא שאין פתחי כולם פתוחים לתאים משם. וכמו כן ל"ל בדיוקנות העליונות שכולן לא היה לכן פתחים לתאים על גבם שהרי אין תאים עליהם אלא ח"כ כגאמר ג"כ שהיה לכן פתחים על גבוהיהן ובכחן יש להוסיף כפירוש הראשון: ובקרבן מזרחית לטויה היו פתחים וכו' ואחד לפשט. פירש הר"ב לתא שיש בו הפשט הלפני בצורתו תא נכנסים להיכל וכנס מחטי כרבנן כו'. ו"ל הרמב"ם. (*ומ"ש וכן לפשט אחד ר"ל לתא שיש בו הפשט הלפני שבו נכנסים להיכל. וזכו הפתח שהיה

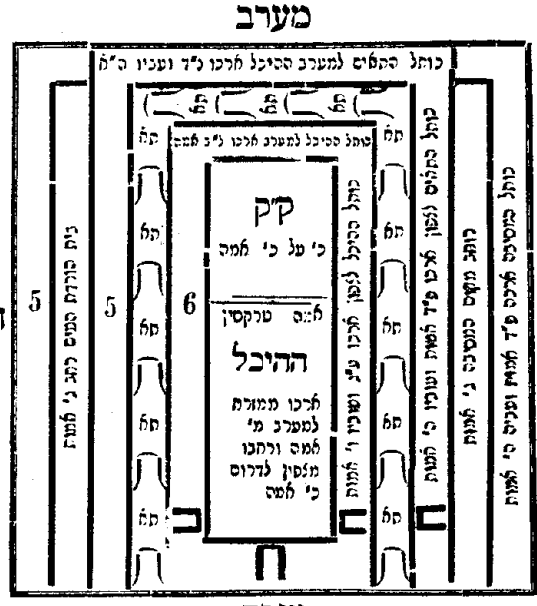
ושמנה במערביה). שבצפון ושבדרום. חמישה על גבי חמשה. וחמשה על גביהם. ושבמערב. שלשה על גבי שלשה. ושנים על גביהם. ושלשה פתחים היו לכל אחד ואחד. אחד לתא מן הימין. ואחד לתא מן השמאל. ואחד לתא שעל גביו. ובקרבן מזרחית צפונית. היו פתחים לטויה כו'. וזכו הפתח שהיה

בדמות

יבין תפארת ישראל יבין

על גבי התאים לקרבן דרומית מערבית של היכל, או שוב מחזרת גשר משפוט מערב למזרח, ממעל לגבי תאים הדרומיים שמחוץ לכותל ההיכל. והגשר הזה עולה בשפוט עד פתח העלייה של ההיכל, והפתח הזה היה סמוך לקרבן דרומית מזרחית של ההיכל מבחוץ.

כד) ודביו לג' כותלי ההיכל היו י"ג לשכות, ה' ממזרח למערב בלפון ההיכל, וה' ממזרח למערב בדרום ההיכל, ונ' מלפון לדרום במערב ההיכל. ומכל הא היה יכול לנטות לתא שבדל ע"י פתח שבניהם כזה, ועל אלו היו"ג לשכות היה שוב י"ג לבטח בדוגמת היו"ג התחזיקות, לככה ע"ג לשכה שתחתיה. וממעל ל"ג לשכות האמלעיים, היה שוב (ח') [י"ג] לשכות, דהיינו ה' בלפון, וה' בדרום, וב' במערב, ומלא שהיה בין הכל ל"ח לשכות. והיינו דקאמר מתני' שבלפון ושבדרום חמשה על גביו כו': אמנם רוחב כל הא מלפון לדרום היה ה' אמות, אבל ארצו של כל הא ממזרח למערב, וכמו ק נצרה של כל הא, לא חזר במסכה כמה היה. וע"כ על פ' כרחק ל"ל שגובה כל ג' דיוטות התאים שזה למעלה מזה, היה נמוך הרבה מגובה רוחב ההיכל מצפנים, שהיה גבהו מ' אמה, וגבי התאים העליונים היה למטה מהמ' אמה, כדי שלמעלה מגבי התאים העליונים יהיו הלוגות ההיכל. שוב היה כותל החלונה של התאים שמקיף כל התאים שגבי לדי ההיכל. עביה של כותל זה ה' אמות, ובאותו כותל היו הלוגות התאים. [אבל תמתי איה היה הלוגות של התאים שממזרח לטויה מערבית של ההיכל, שהרי המסיבה שכל לפון מהתאים הלפנייים שהיתה כעין גשר, היתה מגביה א"ע ועולה בשפוט בכל ד' לפון של כותל התאים כמו שגאמר לקמן בס"ד, עד שבניית לפונית מערבית היה גובה המסיבה כגובה גבי התאים הפלויים, ומלא שהמסיבה שתמה כל אורב הלפון של כותל הלפני של התאים שבניית זה, ומאין יבא לשם אורה. ונ"ל שפתחים אלו הסתקו מהאור שגא לנס דרך פתחי הג' תאים שיקומו ממזרח וממערב ומלמעלה]. ורוץ לכותל שמקיף את התאים, היה בלפון ובדרום רוח, בכל ד' ג' אמות מלפון וכן לדרום. וברוח הזה שכל לפון היה המסיבה, והוא כעין גשר שהיה בכל ד' לפון של כותל התאים הלפנייים, ועולה בשפוט ממזרח למערב. עד שכשניו ראש הגשר הזה לגבי התאים המערביים בקרבן לפונית מערבית של היכל, נספק הגשר ההוא, כי העולה בה, כשהוא מגיע לנס יכול לזיך על גבי תאים המערביים. עד שכשמיניו

ושם בעלייה פנים סמוך להפתח הזה היה סולם לעלות מעלייה לגבי ההיכל, דרך גל שבגגו. וג' דברים אלו עשו המסיבה היא הגשר הנ"ל, כדי לעלות בה לגבי התאים, ולעלייה של היכל ולגבי ההיכל. אולם הרווח של ג' אמות שהיה חוץ לתאים הדרומיים, היה נקרא בית ה' ור' ד המים כי גב ההיכל וגב התאים כולם, היו משתפצין קלה נגד רוח זה שיטפו לנס נטפי הגשמים. אמנם כל לפון כדי להיות מעקה למסיבה של הרווח הלפני כותל המסיבה, היה שוב שמוצת והולכת ממזרח למערב, ככל אורך המסיבה כל לפון כדי להיות מעקה למסיבה, וכשמגיע כותל זה לקרבן לפונית מערבית של המסיבה וההיכל על גבי התאים המערביים, הרי יש מעקה על גבי כל התאים שביב לשפת גביה. וכ"כ היה כותל בדרום של בית הורדת המים, שעביה חמשה אמות, וארכה כאורך התאים הדרומיים של היכל הנ"ל. והיה הכותל הזה לפע"ד לחזק, וגם להשתוות, שיהיה האר הבניין כזה בדרום כבלפון. אולם כותלי ההיכל גופיה היו גבוהים הרבה מכל כותלי התאים ומכותלי המסיבה ובית הורדת המים. וזה היה חלונות ההיכל, וחלונות של ק"ק, וחלונות העלייה של היכל. ועל כל חלון היה כיסא מזהב (כפ"ג מ"ח). ועתה ראה בליוור שלייתו כאן כס"ד וחבין צעה"י כל העניין היטב (ולרמב"ם ור"ג שיהיה אחת כל זש, ולא בארצו זו, מדיש קושיית הרבה על דברי קדש, אשר לפע"ד לא יחולטו רק דוחק: [כה] ולורך אלו הב' יחד, מלפון לדרום, היה כאורך כל הב' לשבת שתחת הב': בו) דכל העומד בתא מן התאים, ופניו להיכל ואחוריו לגד חוץ [דאפיכא אסור], היה לתא האור ששומד בו, פתח מימין לכותל שכלד ימין ופתח משמאל לתא שבשמאל, ופתח לתא שכל גביו. [בירווא דקאמר עתה] שהיה לכל

ההיכל נפסקת, מדאין שם מסיבה וההיכל על גבי התאים המערביים, הרי יש מעקה על גבי כל התאים שביב לשפת גביה. וכ"כ היה כותל בדרום של בית הורדת המים, שעביה חמשה אמות, וארכה כאורך התאים הדרומיים של היכל הנ"ל. והיה הכותל הזה לפע"ד לחזק, וגם להשתוות, שיהיה האר הבניין כזה בדרום כבלפון. אולם כותלי ההיכל גופיה היו גבוהים הרבה מכל כותלי התאים ומכותלי המסיבה ובית הורדת המים. וזה היה חלונות ההיכל, וחלונות של ק"ק, וחלונות העלייה של היכל. ועל כל חלון היה כיסא מזהב (כפ"ג מ"ח). ועתה ראה בליוור שלייתו כאן כס"ד וחבין צעה"י כל העניין היטב (ולרמב"ם ור"ג שיהיה אחת כל זש, ולא בארצו זו, מדיש קושיית הרבה על דברי קדש, אשר לפע"ד לא יחולטו רק דוחק: [כה] ולורך אלו הב' יחד, מלפון לדרום, היה כאורך כל הב' לשבת שתחת הב': בו) דכל העומד בתא מן התאים, ופניו להיכל ואחוריו לגד חוץ [דאפיכא אסור], היה לתא האור ששומד בו, פתח מימין לכותל שכלד ימין ופתח משמאל לתא שבשמאל, ופתח לתא שכל גביו. [בירווא דקאמר עתה] שהיה לכל

ההיכל נפסקת, מדאין שם מסיבה וההיכל על גבי התאים המערביים, הרי יש מעקה על גבי כל התאים שביב לשפת גביה. וכ"כ היה כותל בדרום של בית הורדת המים, שעביה חמשה אמות, וארכה כאורך התאים הדרומיים של היכל הנ"ל. והיה הכותל הזה לפע"ד לחזק, וגם להשתוות, שיהיה האר הבניין כזה בדרום כבלפון. אולם כותלי ההיכל גופיה היו גבוהים הרבה מכל כותלי התאים ומכותלי המסיבה ובית הורדת המים. וזה היה חלונות ההיכל, וחלונות של ק"ק, וחלונות העלייה של היכל. ועל כל חלון היה כיסא מזהב (כפ"ג מ"ח). ועתה ראה בליוור שלייתו כאן כס"ד וחבין צעה"י כל העניין היטב (ולרמב"ם ור"ג שיהיה אחת כל זש, ולא בארצו זו, מדיש קושיית הרבה על דברי קדש, אשר לפע"ד לא יחולטו רק דוחק: [כה] ולורך אלו הב' יחד, מלפון לדרום, היה כאורך כל הב' לשבת שתחת הב': בו) דכל העומד בתא מן התאים, ופניו להיכל ואחוריו לגד חוץ [דאפיכא אסור], היה לתא האור ששומד בו, פתח מימין לכותל שכלד ימין ופתח משמאל לתא שבשמאל, ופתח לתא שכל גביו. [בירווא דקאמר עתה] שהיה לכל

[בדרומן] של חא שהיה לו חמשה פתחים וההא הוא היה בצורה האמצעית מהתאים. והוא בע"ג המסכה ע"כ. ופי' שורה אמצעית היינו ממטה למעלה ולא בצורות שזו אל זו. וכן מצויר בחבורו פ"ד מהל' ב"ש שקרא לג' שורות שזו על זו דיוטאות. וכתב ובקרבן מזרחית לפניה ביהא שבדיוטא האמצעית וכו' ולהעמיד פירושם של הר"ב והרמב"ם לריבוי אע"ל לכוונם בצמה דוחקים דמדפירשו שהתא הוא הוא היה בצורה האמצעית מהתאים כו'. מוכח דס"ל כדברי הרב"ד בפ"ד מהל' ב"ש בהשגה שעל ורובד על גבה ט'.

ר"ע מברטנורא תאים למערב: ואחד לפשפש. חמישה פתחים. אחד לתא מן הימין. שכתב שם שהתא שבדיוטא התחתונה לתא שיש בו הפשפש הנפוני שבאורו ואחד לתא שעל גביו. ואחד למסיבה הא נכנסים להיכל ומהו מהני' כרבנן ואחד לפשפשו. ואחד להיכלהו: דהמרי

בענין הזה שדיוטא התחתונה מן התאים היא כנגד האופס. מוכח מתוך פי' הרמב"ם שפירש שכלן שהתא הזה הוא בדיוטא האמצעית. שגם הוא כוצר קן. דאלת"ה אלא שדיוטא התחתונה על האופס היא ה"כ הפשפש וההיכל שיש לדיוטא התחתונה. והיאך שיטע שכן התא שבדיוטא האמצעית יש שני פתחים אחד לפשפש ואחד להיכל אלא ה"כ שנאמר שגם בדיוטא האמצעית קורה [יש] כן פשפש לתא שעל התא שבו הפשפש על שם אורו שחתיו ושגם ממנו נכנסים להיכל דרך סולם שהיה מונח באורו פשפש. וכן בהיכל ג' מונח סולם כדי לעלות שם. ואולי זה דומה לענין שנאמר ברחו [מלכים ב' ט"ז] ואת מבוא המלך הציננה הסב בית ה' מפני מלך אשור. ופירש"י שמהל ילטרך להחבא ויבצח בהנעט. ע"כ. אבל זה דוחק לכן נראה יותר שסברתן של הרמב"ם והר"ב ג"כ שדיוטא התחתונה היא כנגד האופס. וה"כ פשפש שבינו כחן ולעיל בדיוטא האמצעית היא והנה אפי"פ שאין אע"פ מוכרחים לכתוב בדוחק הזה דרך הסולמות כאמור שהעמודו הדיוטא האמצעית בשיעורם על האופס וזהו לקרקעית ההיכל. הנה גם בזה יש דוחק. כמ"ס לקמן במג"ו ב"ד. שנית. מדקאמר ה' לתא מן הימין שמעינן שאינה ממש בקרבן שהרי יש עוד תא ה' ימינה וה"כ לתא קמני בקרבן. ובהו אפטר לתרן שלפי שאין אל התא שבימינה שום פתח לימין שלה וכבר שנינו ו' פתחים כו' אחד אל הימין כו' כלפי הא שייך שפיר למתני ובקרבן על אורו תא שיש לו ג"כ תא אחר לימינה ושפתוחה אליו. דהא במספר מסקד פתחים אן קיימינן. ואין עוד תא בקרבן שיהיה לו ג"כ ג' פתחים. וזה מוכרח פירוש הראשון שכתבתי לעיל שאין לתא הציננה ג' פתחים. שלישי. וה' למסכה היינו שחתיו קשה דלפי זה היה יכול לשטת ובדיוטא האמצעית לכל ה' ד' פתחים. רביעית. ואחד לפשפש ואחד להיכל ודאי שאין מן התא דביה אן קיימינן שום פתח פתוח מנופו אל ההיכל שהרי התא שיש בו הפשפש משיק. אלא דתנא קשיב כל הפתחים שמחט עד ההיכל ומיהם את כולן אליו אחר שמחט היו יכולין ללכת עד ההיכל עלמו דרך כל הפתחים הללו. וה"כ תקשה שהרי יש עוד ב' הרחקות שנקראו תאים ה' בין התא שיש בו הפשפש לתא זה שעל המסכה. והוא הנקרא כותל תא. והשניה בין התא שיש בו הפשפש להיכל. והוא הנקרא כותל היכל. ואמאי לא קא חשיב נמי לפתחים הללו. ואפשר דלא קא חשיב אלא הפשפש וההיכל שכלול בשם מיוחד יקרא ומפני חשיבותיהו קא מני לפתחים ידועה. ולא לאויך. וכל זה דוחק שנינו שיוצד למנון. רבותא הו' להרבות צמנין ולחשוב עוד אלו השני פתחים ולהו' שבעה. ואפשר לי לומר בזה דמש"ה לא חשיב אלא דפשפש והיכל. לפי שאל התא הזה שעל המסכה דביה אן קיימינן לא היה לו פתח לכנס לתוכו מבחוץ. אלא ע"י התא שיש בו הפשפש שהוא פתוח לחוץ דאי אמרת שהיה ליה התא עלמו פתח אל החוץ. ה"כ ה"ל למחשב אורו הפתח. כהוא עיקר לו. אלא ודאי שאין לו פתח לחוץ אלא על ידי הפשפש נכנסים אליו וכלפי הא הוא דתן ואחד אל הפשפש. כלומר שיש לו פתח הממש בניסה ויליאה מבחוץ. וזהו דרך הפשפש ולא לריך למחשב שני פתחים שבינו לפשפש. לפי שכל עיקר המכוון הוא למיחשב שיש לו פתח ג"כ פתוח לכנס וללאח מהחוץ ודקא חשיב להיכל זהו מחמת חשיבות ההיכל וההיכל עקרת הבית. ובהו לומר שיש מבוא מהתא הזה אל ההיכל. ומפני שהתכלית הוא ההיכל. לא היה לריך למיחשב

באורי הגר"א
ואחד למסיבה. כ"ל
ה"י כי מסיבה ה"י לזכ
לפון והמסיבה ה"י כהוך
ההדר ויהי פתח מן התא
לפניו סתור: ואחד
לפשפש. שהיה חדר קטן
לפני התאים ששם הפשפש
למה שאמר למעלה ושני
פשפשים כו' היינו לפי
התאים שצמנין ושדרוס:
תא כו'. עיין ר"ש:

יבין

תפארת ישראל

יבין

הא ג' פתחים להתאים שכלו, לא לכל תאים היה כן, שהרי התאים שפתוחין להגג, לא היה פתח שעל גבן פתוח לתא. וכ"כ ג' התאים שבזווית לפניה מזרחית זה ע"ג זה, הרי מלבד התא התחתון שם, שפירש בו התנא שהיה לו ה' פתחים כדמסיק, פכ"ס גם ב' תאים שעל גביו זה על גבי זה, לא היה להן פתח לגד חוץ למזרח, והרי גבוהים הרבה מהלפס ואינו שפון לגביהם ויליאה דרך שם. והת"ל אפי"פ כו' שם פתח לאור או לאורכי, פכ"ס על פתיחה כזה אין עליה שם פתח רק שם חלון, ועתני קאמר ג' פתחים היה לכל ה'. ודוחק לומר שהיה שם פתחים לכניסה ויליאה, ועלין לשם דרך סולם, דזה לא נאות כד שער ההיכל. וכפי' יקשה כג' תאים שיש ע"ג זה בקרבן דרומית מזרחית של היכל, [ועי' לקמן סי' כ"ז]. אפי"פ מה שאמר התנא שכל התאים מלבד התא שבזווית מזרחית, היו להן כ' פתחים לג' תאים, רק כבוד תאים מיירי תנא: [כו] ר"ל בציורה לבעה שבזכות לעיל במסכה ב' כ"י י"ח, שהיתה קרן מזרחית אפסונית, היה לו ה' פתחים, ה' לגד חוץ למזרח, והוא הפשפש הנפוני לשער ההיכל שזכרנו שם. וה' להיכל, וכמו שזכרנו שם. וה' אל התא הב' שבגדו למערב. וה' למסיבה. וה' לתא שעל גביו. ולפי מה שנבאר לקמן [בסי' ל"ב] שהתאים שבדיוטא התחתונה היו בניוס כנגד האופס, ה"כ תא זה דקאמר תנא שהיה לו ה' פתחים, על כרחך ר"ל שהתא שבזווית מזרחית, שבדיוטא האמצעית קאמר. דאי בתי התחתון קאמר, הרי ממנו לא היה אפשר לכוונם להיכל מדרוה בניו נגד האופס. אפי"פ דהתא האמצעי בגובה, הוא שהיה לו ה' פתחים

שזכרנו במשנה. וא"כ ל"ל נמי שהפתח שהיה לו לזה התא למסיבה, ר"ל שיוצד משם למסיבה דרך סולם שגובה ו' אמות כגובה האופס, שהרי התא האמצעי הזה היה בניו ממעל לאופס והמסיבה היה שם כמון ממנו ו' אמות, מדמתחיל למטה בקרקע ועולה בשפוע. ועוד ל"ל שהג' פתחים שהיו להתא שבזווית מזרחית בדיוטא התחתונה שכנגד האופס, היינו ה' לתא שבגדו למערב, וה' לתא שעל גביו, וה' למסיבה. דהרי ב"ב' כותלי מזרח ודרוס שבהתא התחתון זה, לא היה אפשר לעשות פתח, מדממוכים לאופס של היכל ושל אולם, שגם האולם היה בניו על האופס [וכלקמן סי' ל"ב]. [אמנם ל"ל עוד מה דקאמר מתניתן דלשאר תאים היה ג' פתחים לכל ה' ואחד לאו דוקא, דהרי תא שבזווית דרומית מזרחית על כרחך במלבד ג' פתחים שזכרנו במשנה, יש לו עוד פתח להיכל, הרי נפתח שלו שפתח לחוץ למזרח כתיב כי ה' אלהי ישראל בא בו, ור"ל להיכל, ואפי"פ דה"ו שלריך למתח, פכ"ס על כרחך שמעט שהיה שם פתח להיכל. והת"ל דע"כ התא הוא לגדלו וכו' קדושתו לא היה פתח בניו לתא שכלו, ורק לתא שעל גביו היה פתוח, כעין לולין שבשוליות ק"ק, כדי לטורד האומנין דרך שם, וה"כ היה גם לתא זה רק ג' פתחים, פתח לחוץ, ופתח להיכל, ופתח לתא שעל גביו. עכ"ל לפי' לא היו ג' פתחים הללו שכתב זה כשאר פתחים שכלל התאים. ועל כרחך רק כבוד התאים מיירי תנא. או ר"ל דתנאים שמתחשבים כגון מיירי תנא, ולא כתב זה שבזווית דרומית שפון משתמנין בו כלל: [בת] והוא דלא חשיב תנא הולל שהיה בגובה ה' אמות [ומסתמא היה רחבו ד' אמות כדי שיהא עליו

ד' התחונת הששה, לוי כ"ה
 י"ח ע"כ
שנינו גופהאז
 ד' חמשה ורובד ששה
 והאמצעית ששה. כ"ד
 ח"ט, ש"ט, ש"ש וכן אג"ס
 פ"ע"ן וכו' כ"ה (וע'
 האמצעית) והעליונה
 כ"י"ן העליונה. ש"א'
 היציע התחתונה חמשה
 באפה רחבה יחתיבונה
 ..שבע באמה רחבה.
 כ"כ"ך. רחבה וגי' ולח"ל;
 כ"ד"ג למה למי שנאמר:

ולומר דב' פתחים בין פשפש להיכל. וכמ"ש בלחוד לפשפש.
 ופ"מ הא קמן שפי' זה של הר"ב והרמב"ם כותל דומקס לא
 מעטים. ולפיכך פירשתי בנדרת הבית כו' ס"ה בפנין אחר.
 וע"פ דרכן של הר"ב והרמב"ם שהכתלים ששנינו הם חלולים
 ולכולם צבס תאים יקראו. וזהו מה
 שפירשתי ע"ס דבקרן מזרחית לפנינת
 קאי על התא הנקרא הא צבס מוחלט.
 שא"ע"פ שכל ההרחקות כולם נקראים
 תאים. מ"מ לא קרא התא הא אלא
 לחוד מקן ועל אותו הוא שומרו ובקרן מזרחית לפנינת. ולאפוקי
 שבמזרחית דרומית ששם השער סגור לא יפתח. לא צבי למחשב
 פתחי הפשפש והיכל. ועוד לוי אומר שהפשפש ששנינו כאן ולעיל
 לא היה צתל המוחלט צבס הא כפי הגרסא קן מפירוש הר"ב
 והרמב"ם. אבל הוא בלתי התא שצחלל כותל היכל: וכן לוי
 אומר שבדיוטא התחונת אכן קיימין לפי מה שאפרש עוד במשנה
 ו' צענין לטעם. והשתא הוה הני ה' פתחים. אחד לתא מן הימין
 הוא אותו שכותל הא. ואחד לתא שפ"ג ממש. ואחד למסבה.
 ואף ע"פ שיש הפסק שחל הא צבינת מ"מ ראוי לכנס במנין
 ולומר ששהו אל המסבה. אחרי שהתא שאל הימין המפסיק
 צבס כותל נקרא. אלא כלפי בבאמת ים ע"ס ג"כ תא לכן נהשב
 ג"כ פתחה לפתח צבני עלמו. ואחד לפשפש הוא התא שכותל
 היכל כדפירשתי. וקא השיב נמי לחוד שהיכל מהפסע פדרישית
 שאותו הא שכותל היכל צבס שחל נקרא. ולפיכך ראוי להשיב
 הפתח של היכל וליחבו אל התא המוחלט צעלמו. ומ"מ האיל
 הפתחים. וזהו מה ש"ל לפרש המשנה שבמזרחית פירוש של הר"ב
 והרמב"ם שכתלים הם חלולים. והם התאים החמשה שכותל
 שורה ושורה. אבל רש"י בפירוש יחזקאל [מ'] אינו מפרש קן אלא
 שכל מה שנקרא כותל. היתה כך כותל עניה כמו שכתבתי וזה
 ששנינו והתא שש לא בהיה רק תא א' אלא המשה היו זה לפנים
 מזה שכל אחד רוחב שש. ועם כותליהם שיש צין כל אחד ואחד
 ממלאים כל אורך האופן ומה שיש בין שני הכתלים כותל הא
 וזהו היכל. ולמערב ג"כ צין כותל הא וכותל היכל היו ג' תאים
 זה אצל זה ממלאים כל אורך המערב ההוא. והנה דלא הני
 אלא תא אחד. לפי שאינו צריך אלא לחצונו הארך והרחבו ואינו
 נכנס במנין שבין הדבקים אלא הא אחד בלבד. וכן פירש
 תלמודו הר"ש צפ"ה המבנה. וכן פירשה שצדקן מזרחית לפנינת
 הוא התא הראשון שסודר האופן שהיה ארכו ממזרח למערב
 עד שהיה פתח פתוח ממנו אל תוך חלל היכל עלמו לרבנן
 דקאמרי שמן התא נכנס להיכל. אבל לר"י לא היה פתוח
 להיכל עלמו שמן התא הזה היה נכנס דרך עובי הכותל
 מזרחית ששן התא כל חמשה חמשה מבלוי כוס דחק
 כלל שהא' לתא מן הימין. והוא אותו שאחוריו לנד מערב
 ונקרא הימין שהעומד צווא הוא לנכנס להיכל כזה עיקר
 תבמישו הנה ימינו אל עבר התא שאחוריו. ואחד לתא שפל
 גבו. ואחד למסבה כמשמעו. ואחד לתא המסבה ס'.
 לפי שכותל המסבה היה הולך ומיאר כו'. וכן פירש הרמב"ם
 ולדבריהם היה החלל שכותל המסבה נר מאד. לפי שכותל זה
 שבו המגרעות היתה על כל פנים צ' אמות וחצי כדי
 שביציע העליונה יהיה לפחות עובי הכותל חצי אמה
 שלשיעור יצוה שצבנין שלמה היה גובה היציע חמש אמות.
 ולפי מה שכתבתי לעיל שבדיוטא התחונת משלשה דיוטאות
 שבתאים היתה כגובה האוטם היתה בגובה ו' אמות
 ומסחמא מדה וקצב לתא לשלש דיוטאות. וזוהי שגובהה
 שש או חמש אמות איננה ראויה שהיה פתוח מחצי אמה.
 כ"ש בצורך רב כזה שהוא שבעים אמות. והנה הכותל
 הבניתי של החלל הזה שהיה גובהו י"ח או ט"ז אמות.
 לא תספיק לה חצי אמה נמלא שהחלל נר מאד. אבל לרש"י
 מחנ"י התחונת כו'. אחתים גופייהו קאי ולהם היו מגרעות
 שכותל היכל ששבו שש ממש לפירש"י. וכן פ' הר"ב עיין
 סוף פרקין מאי דקשיא נמי לפי פירש"י וביצומו מתיבב ג"כ לפי
 הרמב"ם: ורובד. פ' הר"ב תקרה. ועיין בפירוש משנה ו'
 פרק דלעיל:

דאמרי לעיל נכנס לתא ומן התא להיכל דלא כר"י דאמר כותך
 עביו של כותל היה מהלך: ד' התחונת חמש. מחוץ לכותל
 כמסבה שהוא הכותל החגון של הקדש היו יצוים. דסייעו
 גזוזתרות מקיפים את הבית מג' רוחות מערב לפון ודרום וסיו
 היצוים הללו תחתים שניים ובלושים
 היציע התחונת חמש צלמה רחבה.
 והרובד שפליה דהיינו התקרה שפל
 התחונת. שהיא הרחבה של התיבונה
 ו' צלמה רחבה. לפי שכותל המסבה
 היה הולך ומיאר כלפי מעלה וכשהגיע אל הרובד שפל גבי
 התחונת היה נכנס לפנים אמה אחת ועל אותה אמה הצולמת היו
 עתים קורות היציע נמלאת היציע התיבונה רחבה אמה אחת
 יותר מן התחונת. דהיינו אותה אמה שכתל לפנים.
 וכן כשמגיע לרובד שפ"ג התיבונה שהיא הרחבה של
 שלישית היה הכותל מיאר ונכנס לפנים אמה אחת.
 כדי שיגיע ראש הקורה על אותה אמה שכותל התיבונה
 בולט ויולא לחוץ יותר מכותל העליונה ונמלאת היציע
 העליונה רחבה אמה יותר מן התיבונה וכהי אמות יותר מן
 התחונת. וזהו שנאמר (מלכים א' ו') כי מגרעות נתן לבית
 חוזה לצלתי אחוז בקירות הבית. כלומר היה מגרע ומחסר
 ("שבוני הכותל מצדדן אמה אחת צרובד של התיבונה.
 ועוד אמה אחרת צרובד של העליונה כדי שיהיה לו מקום לשים
 בהם ראשי הקורות של הרובד כדי שלא יפטרך לחחוץ בקירות
 הבית לעבות תורים ככותל (* כ"ב ד"ר משו"ב.)

היה הולך ומיאר כלפי מעלה וכשהגיע אל הרובד שפל גבי
 התחונת היה נכנס לפנים אמה אחת ועל אותה אמה הצולמת היו
 עתים קורות היציע נמלאת היציע התיבונה רחבה אמה אחת
 יותר מן התחונת. דהיינו אותה אמה שכותל לפנים.
 וכן כשמגיע לרובד שפ"ג התיבונה שהיא הרחבה של
 שלישית היה הכותל מיאר ונכנס לפנים אמה אחת.
 כדי שיגיע ראש הקורה על אותה אמה שכותל התיבונה
 בולט ויולא לחוץ יותר מכותל העליונה ונמלאת היציע
 העליונה רחבה אמה יותר מן התיבונה וכהי אמות יותר מן
 התחונת. וזהו שנאמר (מלכים א' ו') כי מגרעות נתן לבית
 חוזה לצלתי אחוז בקירות הבית. כלומר היה מגרע ומחסר
 ("שבוני הכותל מצדדן אמה אחת צרובד של התיבונה.
 ועוד אמה אחרת צרובד של העליונה כדי שיהיה לו מקום לשים
 בהם ראשי הקורות של הרובד כדי שלא יפטרך לחחוץ בקירות
 הבית לעבות תורים ככותל (* כ"ב ד"ר משו"ב.)

היה הולך ומיאר כלפי מעלה וכשהגיע אל הרובד שפל גבי
 התחונת היה נכנס לפנים אמה אחת ועל אותה אמה הצולמת היו
 עתים קורות היציע נמלאת היציע התיבונה רחבה אמה אחת
 יותר מן התחונת. דהיינו אותה אמה שכותל לפנים.
 וכן כשמגיע לרובד שפ"ג התיבונה שהיא הרחבה של
 שלישית היה הכותל מיאר ונכנס לפנים אמה אחת.
 כדי שיגיע ראש הקורה על אותה אמה שכותל התיבונה
 בולט ויולא לחוץ יותר מכותל העליונה ונמלאת היציע
 העליונה רחבה אמה יותר מן התיבונה וכהי אמות יותר מן
 התחונת. וזהו שנאמר (מלכים א' ו') כי מגרעות נתן לבית
 חוזה לצלתי אחוז בקירות הבית. כלומר היה מגרע ומחסר
 ("שבוני הכותל מצדדן אמה אחת צרובד של התיבונה.
 ועוד אמה אחרת צרובד של העליונה כדי שיהיה לו מקום לשים
 בהם ראשי הקורות של הרובד כדי שלא יפטרך לחחוץ בקירות
 הבית לעבות תורים ככותל (* כ"ב ד"ר משו"ב.)

ומסבה

י כ"ן תפארת ישראל י כ"ן

האמלעים, ו' אמות, דהיינו אמה אחת יתירה מחלל תאי דיוטא
 שבתאים. וזה מפני שהתקרות של התאים היו נסמכין על כותל
 היכל, וכותל היכל מתמטת צעוביה למעלה נגד תקרת דיוטא
 התחונת, אמה אחת. לפיכך נהרבה חלל התאים שבהדיוטא
 האמצעית אמה אחת יותר מחלל התאים שבדיוטא התחונת:
 (לא) ונגד התקרה השנייה היה כותל היכל שזב מתמטת צעוביה
 אמה אחת, כדי להניח על אותה פניסה קורות התקרה שפל דיוטא
 שניים: (ב) ומקום דריסת התגלים של דיוטא הבלושה שהיא העליונה
 של ג' הדיוטאות, היתה רחבה עוד אמה אחת יותר מאותה שבתאים
 א"כ היה רחבה ז' אמות. וזה ג"כ מעטס הכ"ל, ששם כותל היכל
 של

שם פתח] שהיה באחד מהאי המערביים, כדי להכשיר שחיפת קדשים
 קלים גם במערב היכל [מנחים ד"ס ב]. ג"ל דמדלא היה לו דלת,
 והרי מח"ש נקרא צבס לול, משא"כ שאר פתחי התאים
 לטלן היה לטן דלתות להבי לא יוחא ליה לתנא למכלליטיה כדרי אינן
 שאר פתחים [ורחבני ששמש גם לול זה נדברי רינוו הרמב"ם]:
 (כס) ר"ל דיוטא התחונת של התאים שצבי אוטם היכל צלפון
 מערב דרום, היה רוחב חלל כל אחד מהתאים האשונים וסדרומיים,
 מלפון לדרום ה' אמות. ופמו כן רוחב חלל ה' תאים המערביים,
 היה ה' אמות ממזרח למערב: (ל) ר"ל מקום דריסת הרגלים שפל
 צבי הקרת הדיוטא התחונת, והוא רוחב של חלל של כל הא מתאי

ה' ומסכה עולה. לשון הר"ב כמין מחילה ומערה. ראה להשוותו ללשון מסכה דרש פרק קמ"א דתמיד אבל כס בנינו ההולכת החת הבירה ואילו כאן דמסכה היא העולה למעלה לא שייך לומר כמין מחילה ומערה. ואע"פ שאומר בלשון כמין. לא דייקא. ובפרק דלקמן משנה ג' מפרש הר"ב מסכה בנין אבנים מעלות מגלגלות כו'. ולשון הכ"מ פ"ד מהלכות בית הבחירה פי' מסכה בנין עמוד חלול עשוי כמו מעלות סביב והעולה בו עולה דרך היקף. כן כתב הרד"ק בפ"י יחזקאל. וכן פירש"י פרק קמ"א דיומא מסכה בנין אבנים מעלות מגלגלות והבנות במקף עמוד כמין עץ גלגל של גת עכ"ל הכ"מ. ואף בפירש"י יחזקאל [מ"ג] נמלא כדברים האלה: לגגות החאים. לראות בבדק הבית. הרר"ם: היו שתי כלונסות. וקופות למעלה כלפי נג הבית וכן הכלונסות שליבות. הרר"ם: וראשי פסספין מדבילין כו'. תמיכה למלא דכחתי בפרק בתרא דשקלים מצנה ד'. דשתי פרוכות היו מדבילות בעליהם. ומשמא דרב אהמר בגמרא וליכא למימר הנאי היא דלא אמרין רב חנא ופליגי. אלא משני הדחק.

ה' ומסכה עולה. לשון הר"ב כמין מחילה ומערה. ראה להשוותו ללשון מסכה דרש פרק קמ"א דתמיד אבל כס בנינו ההולכת החת הבירה ואילו כאן דמסכה היא העולה למעלה לא שייך לומר כמין מחילה ומערה. ואע"פ שאומר בלשון כמין. לא דייקא. ובפרק דלקמן משנה ג' מפרש הר"ב מסכה בנין אבנים מעלות מגלגלות כו'. ולשון הכ"מ פ"ד מהלכות בית הבחירה פי' מסכה בנין עמוד חלול עשוי כמו מעלות סביב והעולה בו עולה דרך היקף. כן כתב הרד"ק בפ"י יחזקאל. וכן פירש"י פרק קמ"א דיומא מסכה בנין אבנים מעלות מגלגלות והבנות במקף עמוד כמין עץ גלגל של גת עכ"ל הכ"מ. ואף בפירש"י יחזקאל [מ"ג] נמלא כדברים האלה: לגגות החאים. לראות בבדק הבית. הרר"ם: היו שתי כלונסות. וקופות למעלה כלפי נג הבית וכן הכלונסות שליבות. הרר"ם: וראשי פסספין מדבילין כו'. תמיכה למלא דכחתי בפרק בתרא דשקלים מצנה ד'. דשתי פרוכות היו מדבילות בעליהם. ומשמא דרב אהמר בגמרא וליכא למימר הנאי היא דלא אמרין רב חנא ופליגי. אלא משני הדחק.

בכותל ולתוכו שס ראשי הקורות: התחזוניהי) המש באמה רחבה. והתיכונהי) באמה רחבה. והשלישית) שבע באמה רחבה הי) : ה' ומסכה היתה עולה מקרן מזרחית צפוניתהי). לקרן צפונית מערביתהי). שבה היו עולים לגגות התאיםי). היה עולה במסכהי). והניו למערב. הלך על כל פני הצפון. עד שהוא מגיע למערב. הגיע למערב והפך פניו לדרום. הלך כל פני מערב. עד שהוא מגיע לדרום. הגיע לדרום והפך פניו למזרח היה מהלך בדרום. עד שהוא מגיע לפתחה של עליהי). שפתחה של עליה פתוח לדרומהי). ובפתחה של עליה. היו שתי כלונסות של ארוסי). שבהן היו עולין לגגה של עליהי). וראשי פסספיןי)

ועוד שמאלתו להרמז"ס פססן משניו בפ"ד מהלכות צ"ה. ופסק נמי לדרב כהנ"ג מהלכות כלי המקדש. גם הרר"ם צפירוטו הביא אמתו' דהכא הא דרב וכו' חלוטו כל להוסיף ולא לחלוק. וא"כ קשוי תרתי למה לי. ואי בעליה לרין תרתי למה לא כן בדברי למטה

יבין

תפארת ישראל

בועז

פ"ד (א) ואילוה"ק ברי לקמן במשנה ז' אמרו' לרווח כל תא חסו' ו' אמות והרי ממשיכו מוכה דרך י"ב חאים

התחזוניהי) המש באמה רחבה. והתיכונהי) באמה רחבה. והשלישית) שבע באמה רחבה הי) : ה' ומסכה היתה עולה מקרן מזרחית צפוניתהי). לקרן צפונית מערביתהי). שבה היו עולים לגגות התאיםי). היה עולה במסכהי). והניו למערב. הלך על כל פני הצפון. עד שהוא מגיע למערב. הגיע למערב והפך פניו לדרום. הלך כל פני מערב. עד שהוא מגיע לדרום. הגיע לדרום והפך פניו למזרח היה מהלך בדרום. עד שהוא מגיע לפתחה של עליהי). שפתחה של עליה פתוח לדרומהי). ובפתחה של עליה. היו שתי כלונסות של ארוסי). שבהן היו עולין לגגה של עליהי). וראשי פסספיןי)

פתחו של היכל פרק ד מדות

ולתקן היינו מתורגמין בעליהם פסחים כ"ו פ"א: וזה הכלל מאה על מאה: כלל מילא יומא יצ"ע פ"א מ"ה ע"כ:

שני נושאים

בין הקדש לבין קדש... ככ"ק בין קדש... ודבר זבול [לרבות] מה היא לריכה. ומעתה הואיל והיא חמורה עבדי נמי פספסו כדי שיכירו עליו עלייה שבווע וא"ל פעם אחת זיובל [לרבות] ולא יכנסו בה אפילו אחת בשנה. וז"ל דמתני' דהכא. דלמ' כמתני' דספ"ק דע"ל כמ"ט ר"ע מברטנורא

למטה. וינחא לי בהא דתינו במגרא פ"ו דפסחים דפ"ו. אבא שאול אומר עליית בית קדש הקדשים [חמירה מבית קדש הקדשים] מבית קדש הקדשים כ"ג נכנס לו פעם אחת בשבווע וא"ל פעם אחת זיובל [לרבות] מה היא לריכה. ומעתה הואיל והיא חמורה עבדי נמי פספסו כדי שיכירו עליו עלייה שבווע וא"ל פעם אחת זיובל [לרבות] ולא יכנסו בה אפילו אחת בשנה. וז"ל דמתני' דהכא. דלמ' כמתני' דספ"ק דע"ל כמ"ט ר"ע מברטנורא

מבדילים בעליה בין הקדש לבין קדש הקדשים. ולולין היו פתוחין בעליה. לבית קדש הקדשים. שבהן היו משלשלין את האומנים בתיבות. כדי שלא יזנו עיניהן מבית קדשי הקדשים: ן והיכל מאה על מאה על רום מאה. האומנים שיש אמה. וגובהו: ארבעים אמה.

לה הלא לשנים. וזכנ"ו מונה לבע שנים. מסכים למ"ט דנס שם ראיתי בתוספתא דאבא שאול שנאה. הלא שהגירסא חס ג"כ לשנים: פספסין. פי' הר"ז בספ"ז: [בת"בנות. לטון הראצ"ה וגרואה שתיבות היו פרוצין לרוח אחד במקום שהיה להם לבנות אלל החומה והג' לדון סהומין. ואלל החומה ה"ן דרך להסתכל ימין ושמאל. עכ"ל]: כדי שלא יזנו. והר"ז העתיק כדי שלא יזנו. אבל בכל הגובהות ראיתי כג' הספר. וה"נ מייית צפ"ב דפסחים דף כ"ו. וזפירש"י יזנו לטון הנאה כמוצא ממכביע עלמו ממראהו נוי המלאכה ונהגה: ן והיהכל מאה על מאה. אט"פ ששם היהכל הונח על מה שלפני בית קדש הקדשים ונקרא בכחוב קדש. או אהל מועד במשכן. אבל מו"ל על זר השאלה ריגילים לקראו לכל הבנין גם יחד בשם הפרט. היכל: האומנים שש אמות. במאי דכיים רום מאה פחה לפרוסי. ועמ"ט ריש מסכת שבת: האומנים. לטון הר"ז צנין אטום וסתום להיות יסוד שעליו מעמידן הכתלים. וז"ל הרמב"ם בפירושו אטום הוא צנין אטום שבנין בגוף הקרקע יסוד ועליו מעמידים הכתלים. ע"כ. ומן התימא הוא הארך הליק בכותבנה מאד והוא בחרעא שאינו נראה. דרום מאה משמע שקך הוא ברומו של עולם הגרעה לנעיס לא עם מה שהוא בארץ מחתה. והר"ם כתב וז"ל האומנים שש אמות המפתן גבוה מהארץ שש אמות בצנין אטום חומה סתומה. וז"ל מעלות היו בסהולם במסע [עולים] על המפתן ומורדות זיהכל לירד בטרן מהמפתן ע"כ. והס"מ נלחן להעמיד גם דברי הרמב"ם שכתבו על דעת הר"ם. מדכה צפ"ד מה"ל ז"ה גובה ו' אמות אטום חסום כמו יסוד לו אומר יש לדון מזה שכובר שלא היה מובלע בקרקע ליוסד ממש שהרי כתב בספ"ד דפסחים דף כ"ו. ואיני תמיא עליו שא"ל שדעת הרמב"ם כדברי הר"ם. שהרי בפ"ו כתב המקדש כולו לא היה במישור כו'. ומונה והולך המעלות שמתקום למקום במעלה הדר ומסיים שהאולם וההיכל כולו בטהו ומבואר שכן הוא מהא דאמרן צפ"ב בסנה ד' בקרקע היהכל גבוה כ"ב אמה יותר מקרקע רגלי [הר] הבית ע"ג. ומה ודאי קשיא על הר"ם שאורו החשבון הוא תלמוד ערוך צפ"ק דיומא (דף ט"ז) כמ"ט שם אלא ח"כ נאמר שראיית האומנים יתשוב לראיית הלל ההיכל עלמו. וזה דוחק. ומ"מ ודאי דלהרמב"ם ליטא שהרי כתב בהדיא שהאולם וההיכל בטהו. לכן כ"ל שאומס הזה הוא ג"כ אל האולם והן הנה ה"ב מעלות שמעורת ישראל אל האולם רום מעלה חצי אמה נמלא כל הגובה ו' והוא האומס והע"פ שחפשי עליה לא יהיה לו לאולם ולא היה נכלל בגלל הרום כולו. מ"מ זה האולם היה

באורי הגר"א ן והיהכל מאה על מאה כו' האולם והעלות והפסחים והמכביע הכל נקרא היכל: מאה על מאה: כו' לא דוק: האומנים: כו' הוא קרקע האולם שהיה גבוה מקרקע העולם שש אמות ולפי פחה האולם היו י"ב מעלות אבל בנדרים לא היו מעלות רק כמין כותל גבוה היה הקרקע גבוה והוא האומס:

לקוטים

ן תי"ט ד"ה האומס כו' ומורדות נתיב וכי' כ"ג כ"ד הביר סהיל דכיון ה"ו משמע לידא שהאולם שש אמות שהאומנים הוא כותל המזרחי של היכל לבדו ולא על פני כל פחה הקרקעית והיו דמ"ב ד"ל דמורדות היו ציביל יסוד מהמפתן להיכל ולפי איני תמה צ"ן על הכ"ט שכתב דלפי הר"ם היה פ"ט ששעו אלא בלא היה מובלע בקרקע ליסוד חמש ובין על התי"ט. י"ל שכובר ג"כ בן דלתאין זיאה ואין לתמוה על הר"ם דהייב בתוך רום מאה האומנים שלא היה ע"ס כולו דמה כ"ג חצי מעקה וזלה עורכ שלא היו אלא סביבו וז"ל ע"ס השעו כולו ע"כ. ומ"מ לא דק והליגה למהלך בני כותל סביב כהר"ם דכיון דס"ס קרקעית האולם וההיכל. שהם כ"ב אמה היו הפסחים שמשעו ליתן שם אלו המעלות ומורדותיה הא לא היו מידו לא מעלות ולא מורדותיה וכו' שהיה זה להכיל צנין קדשים אולם לקדשת ההיכל האלי לא עבדי ה"ל להכיל צנין קדש וצ"ן קדש הקדשים וכו' חסם היה הפרוכת להכיל ה"נ היה פרוכה וכו' בזה ככתובו היו לא מניט רומן מהם ככונים כלל ועוד לו יכי יוכינו אחי חסרין חס פתח ההיכל מ' אמה וכלל

י"ב תפארת ישראל בועז

(ב) כך נ"ל. ועי"ז מונח כל הענין יפה בס"ד, דמיתח לע"ד כרחוי"ט דגם האולם היה בנוי על האומס. דהחל דלא זנינו שהיה מעלות צנין אולם לפתח ההיכל. ותו דהרי התנו כלל האולם נמדה האורך ורוחב ההיכל לקמין. ח"כ על כרחך דמשום דהיה צנין האולם סמוך ומחובר אל ההיכל, ונס בניו עם ההיכל על קרקע שיה. דל"י לא עמודי שיען יחד על קרקע שיה, לא הו"ל להנח למכיליה במלת ההיכל, כמו דלא כלל במלת היכל דיועה התחוטה של החאים שהיה סביב להאיטם, מדאיך בנין על האומס (כלעיל סי' ל"ב), והתנו מה ש"ס לא כללן התנא במלת היכל, דהרי הדיועה התחוטה של החאים, היה רוחב הללן נאפון לדורס רק ה' אמות (כמ"ט ד''), והתנא חשיב רוחב הלל החאים ו' אמות (כמ"ט ז'). ועל כרחך דהא דקאמר שרוחב הלל החא ו', היינו דיועה התחוטה של החאים, שהייתה בנייה ממעל לעוצי האומס, ולהכי רק הוא נכללת במלת היכל, מדבנייה בקרקע שיה עם ההיכל. ולפיכך אולם בני מהדיה בניו בשיה עם קרקע ההיכל, להכי חשיב הנה להיכל. ולפ"ז שהאולם היה צנין על האומס, ח"כ סמוך להאומס שבמורח ההיכל, היו לפני האומס הי"ב מעלות צנין מוכח לאולם (כלעיל פ"א סי' ס"א), שה"י גובהין יחד

[ועי' ליל פ"א סי' מ"ה]: [מו] אט"פ שהיה שם ב' פרוכה צנין עליית ההיכל לעליית ק"ק [במ"ט ספ"ו מכלי מקדש]. אט"פ היה שם גם הפספסין, מפני חומת קדושת עליית ק"ק יותר מהק"ק עלמו, שהרי אין נכנסין שם רק אחת בני שנים. וי"א פ"א זיובל [פספסו דפי']: [ה] ר"ל שעשו ארובות בקרקע ק"ק סמוך לכותלי ק"ק כגיב. וכל ארובה רחוק מחזרהה כבדי האומס היד: [מט] שכתבו לריכין לקן כותלי ק"ק, היו מורדין האומנים בתיבות דרך ארובות אלו, בהחבל שקשרין בהתיבה שיושב בה האומן. והתיבה סתומה ומג' דודים כדי שלא יביעו סביבותיהם ויהנו, והרי קול מראה וריח הרך שאין בהן מעילה, ע"כ ליסורא אובא [פספסו דפי' ח] [והקשה בני הרב המאה"ג בהו' ברוך יצחק שיע"א כנחרו, אי"כ לנס התירו לשני רגלים להליץ לק"ק שגלו לטן הפרוכה [פיומא דר"ד ח]]. וב"ל כיון דרק מדכנן אסור, אי"כ לאורך מלוא שריח כרוכים מעורין זכ"ו, ויניעו ש"ו כמתן לפני המקום, שבו רגנן מה"ט] ורק הלך שבתיבה הכתובלת שלעומת כותל הק"ק, פרוצה במולאה, כדי לעשות מלאכתו בהתיקון דרך שם: (ג) ר"ל שלא יביעו עיניהן ממראהו נוי המלאכה. ואם אפשר היו לוקחין בעלי מלאכות שהיו כהנים המניחין ואם לאו כל ישראל מותרים: (גא) ר"ל כל בנין הבית, שבכללו הם ההיכל והק"ק, והחאים שמקיפין אוהו והמסיבה שחולט לכן, והאולם שלפני ההיכל, הכל ביחד היה צו אורך ק' אמה, ורוחב ק' אמה, וגובה ק' אמה. כיצד גבוה ק'. האומס וכו': (גב) הוא היסוד [פוגראמענט זל"א], היה גבוה ששה אמות. מפני שהיה משפע ועולה, וההיכל והאולם צנוין בראש הדר על קרקע שיה וההתליים עומדים סמוכים למקום שמתחיל הדר להיות בשפוע. ולהכי כדי ליתן יסוד להתיבה הכתובלת אמות. ומפני שאורו היסוד כולו האומס מבפרס עם קרקע, ועל שיהך הלל האולם וההיכל אינו נראה כלל, להכי נקרא חסם וכו'. וגם מבחין לא היה האומס נראה רק בצנין מערב ודרוס טוך חדרי החאים שבדיוטה התחוטה. אבל בזה מתח, היו הי"ב מעלות בין המזבח לאולם שבצנין ו' אמות מכסים גובה האומס בכנגדן (ג): [ג] של כותל ההיכל עלמו:

בועז (ב) כך נ"ל. ועי"ז מונח כל הענין יפה בס"ד, דמיתח לע"ד כרחוי"ט דגם האולם היה בנוי על האומס. דהחל דלא זנינו שהיה מעלות צנין אולם לפתח ההיכל. ותו דהרי התנו כלל האולם נמדה האורך ורוחב ההיכל לקמין. ח"כ על כרחך דמשום דהיה צנין האולם סמוך ומחובר אל ההיכל, ונס בניו עם ההיכל על קרקע שיה. דל"י לא עמודי שיען יחד על קרקע שיה, לא הו"ל להנח למכיליה במלת ההיכל, כמו דלא כלל במלת היכל דיועה התחוטה של החאים שהיה סביב להאיטם, מדאיך בנין על האומס (כלעיל סי' ל"ב), והתנו מה ש"ס לא כללן התנא במלת היכל, דהרי הדיועה התחוטה של החאים, היה רוחב הללן נאפון לדורס רק ה' אמות (כמ"ט ד''), והתנא חשיב רוחב הלל החאים ו' אמות (כמ"ט ז'). ועל כרחך דהא דקאמר שרוחב הלל החא ו', היינו דיועה התחוטה של החאים, שהייתה בנייה ממעל לעוצי האומס, ולהכי רק הוא נכללת במלת היכל, מדבנייה בקרקע שיה עם ההיכל. ולפיכך אולם בני מהדיה בניו בשיה עם קרקע ההיכל, להכי חשיב הנה להיכל. ולפ"ז שהאולם היה צנין על האומס, ח"כ סמוך להאומס שבמורח ההיכל, היו לפני האומס הי"ב מעלות צנין מוכח לאולם (כלעיל פ"א סי' ס"א), שה"י גובהין יחד

בועז (ג) ר"ל שלא יביעו עיניהן ממראהו נוי המלאכה. ואם אפשר היו לוקחין בעלי מלאכות שהיו כהנים המניחין ואם לאו כל ישראל מותרים: (גא) ר"ל כל בנין הבית, שבכללו הם ההיכל והק"ק, והחאים שמקיפין אוהו והמסיבה שחולט לכן, והאולם שלפני ההיכל, הכל ביחד היה צו אורך ק' אמה, ורוחב ק' אמה, וגובה ק' אמה. כיצד גבוה ק'. האומס וכו': (גב) הוא היסוד [פוגראמענט זל"א], היה גבוה ששה אמות. מפני שהיה משפע ועולה, וההיכל והאולם צנוין בראש הדר על קרקע שיה וההתליים עומדים סמוכים למקום שמתחיל הדר להיות בשפוע. ולהכי כדי ליתן יסוד להתיבה הכתובלת אמות. ומפני שאורו היסוד כולו האומס מבפרס עם קרקע, ועל שיהך הלל האולם וההיכל אינו נראה כלל, להכי נקרא חסם וכו'. וגם מבחין לא היה האומס נראה רק בצנין מערב ודרוס טוך חדרי החאים שבדיוטה התחוטה. אבל בזה מתח, היו הי"ב מעלות בין המזבח לאולם שבצנין ו' אמות מכסים גובה האומס בכנגדן (ג): [ג] של כותל ההיכל עלמו:

פתחו של היכל פרק ד מדות

יסוד לבית. שעלו מפעמדין הכתלים: אמה כוור. הקורה
 התחונה של תקרה היה עוצה אמה. ולפי שהיתה עומה בזהב
 ומזיזה לזורים נאים נקראה כוור: ואמתיים בית דלפה.
 הקורות העלויות הנשטות על הקורה התחונה היה עציץ ב'
 חמות וכן קרוין בית דלפה. לפי

שהנכרין של תקרה מחוברין על ידן.
 הרגום במחברת בית לופי. ואין לתמוה
 היחך היתה הקורה התחונה שהכל
 נשטן עליהם עוצה אמה אחת בלבד
 והקורות העלויות שאין סובלות משא
 כל כך היה עציץ שתי חמות. לפי
 שהקורה התחונה מתוך שהיתה רחבה
 ביותר בעוצה אמה היתה חזקה ובריאה
 ויכולה לקבל הבטן שעליה אבל הקורות
 העלויות שלא היו רחבות הלא טפח

או פחות לריבוי: לסיבות עבות יותר. אי נמי היו הקורות העלויות
 עציץ ב' חמות. כדי להרחיק התקרה מן הקורה התחונה. לפי
 שהיה מזיזת לזורים נאים ואם היתה התקרה סמוכה לה לא היו
 לזורים נראות ונכרות כל כך: תקרה. הנכרים שטמין על הקורות
 היו עציץ אמה: מעזיבה. הטיט והאבנים והסיד שנותנין על
 הנכרין: בלה עורב. עם של ברזל חד כמין סוף וגובהו אמה היה
 מונח ע"ג המעקה. כדי שלא יטחו העופות עליו. לפיכך נקרא

כלה
 דכיון שהאולם היה עודף מכאן ומכאן כנגד התאים לנטם ממנו חליסם והיה
 עממו שלם להעמיד גם התאים בזה לקרקעות היכל ושהיו עומדים על צנן
 התחונה וממנה להיכל שהיו התאים ג"כ שים לקרקע היכל והאולם. וכמו
 שחאן לפירש"י. אבל המשנה לחנו להרמב"ם לפי
 דרכו שפרש חמש התאים זה אל זה עם הכתלים ולא מלא חמש פתחים.
 לאלא לתא בדיוטא האמצעית משא"כ לרש"י שא"ל
 לכל זה ולעיל הארבעתי למדי: אמה כוור. פי' הר"ב לפי שהיתה עומה
 זכ"כ כו'. נקרא כוור. ועיין במשנה ז' פ"ג דעבודה
 ז"ה: ואמתיים בית דלפה. פי' הר"ב תרגום במחברת בית לופי ואין לתמוה
 כו'. ואם היתה התקרה סמוכה לה. לא היו
 לזורים נראות ונכרות כל כך. וז"ל שהלזורים שבאמת כוור היו
 מבחוץ הכותל. וזה דוחק לפי מה שפירש הר"ב עלמו כוור
 שהיתה עומה בזהב שכפי הנראה אין טיחה זכ"כ אלא בפנים. ואי
 מבחוץ קא מיירי למה לו לכתוב שהיה טיח בזהב דמלמיה
 הא. וז"ל דה"ל דלחו בדוקא נקט טיח בזהב. אבל הרמב"ם כתב וז"ל
 דלף שם [נפילת] המים מן [הנגיס] והיה נהוג אללם
 צבנטס לעבות לבית שני [נגיס] קרוי למעלה מחבירו וטמנים
 בין שניהם מעט הרחקה וקורים אותו החלל בית הדליפה על
 שם הדלף. כדי שאם יעוף הקרוי העליון יעמדו המים בצורתו החלל.
 ע"כ: מעזיבה. פי' הר"ב הטיט וכי'. ועמ"ש במשנה

לו ג"כ ולא היה להיכל חוטם וזלחו. וח"ל ח"כ שזה הוא החוטם
 מה צנן שייך בו שהיה גובהו של הסר עלתו הוא זה. ל"ק שהיה
 לררך עכ"פ לצנן כמו חומה סביב הסר לכל ימוט. ושלא יפלו
 העפרורים כדרך הר או חל גובה וזהו בלתי מנופץ וכדרך
 שכחתי בחיל פ"ב משנה ג'. וחלל

היה שהיה סגרת הרמב"ם ג"כ.
 והיינו דרייק צמבורו לכתוב כמו יסוד
 לו לשי שבאמת אינו יסוד ממש. שהיה
 אל העבר מזה נראה על פני הארץ
 אבל לא כהר"ם שכתב שזה החוטם
 מתחיל מן היכל ולפנים. דליחא חלל
 מן האולם הוא שהתחיל. וגם לטון
 הרמב"ם שפירושו נמי יחא שבערך
 אל העבר מזה של החוטם שהוא מלד
 האולם והיכל הרי הוא צטי בגוף

הקרקע כי שם אינו נראה על קרקעית האולם והיכל
 ונמלאו דבריו צמבורו ופירושו כולם מכוונים באמת ויושר.
 ועכשיו שקרקעית האולם והיכל בזה מסכים זה מאלד
 למאי דכתבי' להרמב"ם במשנה ג' שמדיוטא האמצעית שבג'
 שורות התאים היו נכנסים להיכל שכן אותה דיוטא שזה
 ג"כ לקרקעית האולם שמתע כנכנסים לפשט שהדיוטא
 התחונה היתה כנגד החוטם כמ"ש שם. אלא שערין אותה
 הסבבה דלעיל צענין דיוטא האמצעית הוא דוחק מטעם אחר
 שהיה קרקעית היכל בזהב החוטם. למה זה נדחוק
 עליו עומדים על צנן החוטם כמו היכל ומהאולם נכנסים לדיוטא
 התחונה וממנה להיכל שהיו התאים ג"כ שים לקרקע היכל והאולם.
 וכמו שחאן לפירש"י. אבל המשנה לחנו להרמב"ם לפי

דרכו שפרש חמש התאים זה אל זה עם הכתלים ולא מלא חמש פתחים.
 לאלא לתא בדיוטא האמצעית משא"כ לרש"י שא"ל
 לכל זה ולעיל הארבעתי למדי: אמה כוור. פי' הר"ב לפי שהיתה עומה
 זכ"כ כו'. נקרא כוור. ועיין במשנה ז' פ"ג דעבודה
 ז"ה: ואמתיים בית דלפה. פי' הר"ב תרגום במחברת בית לופי ואין לתמוה
 כו'. ואם היתה התקרה סמוכה לה. לא היו
 לזורים נראות ונכרות כל כך. וז"ל שהלזורים שבאמת כוור היו
 מבחוץ הכותל. וזה דוחק לפי מה שפירש הר"ב עלמו כוור
 שהיתה עומה בזהב שכפי הנראה אין טיחה זכ"כ אלא בפנים. ואי
 מבחוץ קא מיירי למה לו לכתוב שהיה טיח בזהב דמלמיה
 הא. וז"ל דה"ל דלחו בדוקא נקט טיח בזהב. אבל הרמב"ם כתב וז"ל
 דלף שם [נפילת] המים מן [הנגיס] והיה נהוג אללם
 צבנטס לעבות לבית שני [נגיס] קרוי למעלה מחבירו וטמנים
 בין שניהם מעט הרחקה וקורים אותו החלל בית הדליפה על
 שם הדלף. כדי שאם יעוף הקרוי העליון יעמדו המים בצורתו החלל.
 ע"כ: מעזיבה. פי' הר"ב הטיט וכי'. ועמ"ש במשנה

ואמה כלה עורב. שם
 פי' מ"ק פי' מ"ק
 מרות ק"ז פי' מ"ק
 מ"ד מ"ד מ"ד מ"ד
 אמה ז"י מ"ק פי' מ"ד

שנויי נוסחאות
 אמה כוור. נכש"כ
 ואמתיים
 בית דלפה. כתי"ק
 ואמה בית דילפה ונכש"כ
 ואמתיים וכ"כ דילפה גם
 כ"ש"כ. ואמה חקרה.
 ד"ל. וכתי"ק ונכש"כ
 אמה. (וגובה של עליה
 כו' ואמה מעזיבה).
 ד"ל. וכתי"ק ליה"ל ועי'
 כ"פ. הר"ם: כתי"ק
 (וגובה...) אמה כוור.
 דילפה אמה. וכ"כ
 נכש"כ (וב"ש ונכש"כ).
 וש"ש אמות מעקה.
 כתי"ק שלש. כרה עורב.
 כתי"ק כולה. וכן כשמוין.
 ז' שהמורה. כתי"ק מן
 המורה: נכש"כ ונכש"כ

באורי הגר"א

בית דלפה פ"ז גין הכוור
 להתקרה היה חלל ז' חמות.
 ושם היו טמין מחוברין
 נקרא אחד הכוור. ונקרא
 השני להתקרה. כדי שיהא
 הכוור רחמ דתקרה לחוץ
 והחלל נקרא בית דלפה.
 מלבן לטוף שגל ז'
 מחוברין הכוור להתקרה ז'

לקוטים

והלא פ"ז כו מן דמות
 דרוס מערב ואפון רק מלד
 מוחל היו מ' נלמד ולא
 דמי למעקה וכלית עובד
 שסאייע הכ"ד דהתא דין
 הוא למשפחה שיהיו כו'
 סביב כל הכותלים משא"כ
 הכ"ד דמאי חיות דהתא מ'
 דמור מזהב לבד שביע מכל
 שרר כוחות ותמלא מ"ז
 חלה השיק שטונת דברי
 הכ"ד כו' שהטו הכ"ד
 והת"ש ודלא כהכ"ד. ותי'
 הכ"ד ש"ו מורדות כו'כ
 וכו' נראה דהיינו משום
 שמואל לטיל שניה כ'
 ג' כ"ס פתח מן הכ"ד
 להיכל ליכנס דרך שם
 ודבריו דקרקע התאים כו'
 ז"ה לז"ל דהה"ל נכנסים
 לתא ובת"ש ה"ש ז"ל
 לקמן לפירש"י כיון שקרקע
 היכל היה גבוה ממנו ו'
 אמה היכי כוה מקום כתיס
 מתחא להיכל לקר הדרך
 לומר ש"ו מורדות כו'כ
 ש"ו מעלות בחוץ התא
 לא שסבבה שיהיו כל התא
 יהיה ו' אמות כמנואר
 צמתי' דלקמן ח"כ כו'כ
 מלחא על אותן המורדות
 ק"ו וקמאר ש"ו אמות
 המורדות מעלות לאלהם
 נעלות מתן אל המפתח
 ומורדות להיכל יצ"ד מן
 היסקן לז"ל וז"ל היו
 אלן כו'כ או קתה בין
 היכל המורדות ש"ו כתיס
 היכל דלעיל כ"ס: (ע"ל)

י"ב תפארת ישראל בועז

ו' אמות, והוא הוא גובה החוטם, שסבבו כמ"ל: (ג) כך נ"ל.
 ואע"ג דלדבריו אלה לא התפשטו הכוור והבית דלפא על כל רובד התלל
 של היכל, רק על הכותלים, ע"פ לפע"ד מדת הנובס דחשיב הול, אין
 סוגתו על גובה החלל, רק על גובה הכותלים, וממעל לגובה הכותלים
 היה האמה הכוור והאמתיים של בית דלפא. ורש"י לדבריו דהתא לא חשב
 גובה החלל של היכל רק גובה הכותלים, דבריו חשב בכלל הגובה, הו'
 אמות של גובה החוטם, והרי החוטם ודלוי לא נכלל תוך גובה החלל,
 דבריו לא נראה כלל בפנים, רק בחוץ דהיינו תוך הכ"ד הא"ס התחונים
 שסביב להיכל. וזהו הרי חשיב מעקה וכלית עורב. אע"כ דרק גובה הכותלים
 קחשיב הול. מיהו אפשר עוד שהיה הכוור פסויר לז"ל מוחשיב בכל
 שפח התקרה בפנים בולמים אמה לתוך החלל. וכ"כ הקורות של בית דלפא
 היו לא נכד על הכותלים. כ"כ גם בכל שפח התקרה היו קורות מוחשיב
 חופים יחד מןפון לדרום, וממורח למערב, כדי ללמד כל הבניין יחד.
 והרמב"ם (פ"ד מנחירה) פי' דלפא הוא לטון דלף, ור"ל שהיה רוח
 פניו גבוה ז' אמות מתפשט תחת כל התקרה היכל שמוזכר לקמן צמתי',
 והיה הרוח הא"ס כדי לקבל ולחבו הדלף. ור"ל היה ח"ל האמתי' שזה
 דוחק שיתקנו מקום ללף, תחת ז' התקרות עבות ותחת ז' מעינות עבות, ובין ז'
 קושיית אחרת גם הראב"ד. אולם אם נלמד דלפא לטון דלף. ל"ל שהיה כעין
 סביב הכותלים, שלא יזיק מהדלף שורד מהכותלים ומנהג שלמעלה. ובענין זה פי'
 סביב הכותלים, כדי לקלוט הדלף שורד מני החאים סביב. ור"ל גם זה דוחק
 שסביב להיכל, דא"ל לא היה יופי הכוור נראה בחוץ כלל. וזהו ח"כ לז"ל
 היכל. וזהו וכו' כל כך דלף מרובה היה שם מעין ישותו, עד שזרין שהיה
 ה"ל שפח המרבות שאינו מגוה הכניו, ולא גובה הכותלים שנגדן. וזהו,
 ופי' לא היו יכולין להוסיב המרבות נד גובה התקרה האמצעית, ולמה
 הולק

קדשים ח"ב יו"פ כו

פתחו של היכל פרק ד מדרות

ר"ע מברסגורה

אמה טרקסין יונת ויבא מיה
מ"א ויהי כלומר יום ה' ה' ז'
מן העמל לדורים כ"ה ט'
יהי: כותל היכל ע"ש
ל"ב מ"א ט"ה

שנויי נוסחאות
והאלום אחד עשר.
כתי"ק. אחת עשרה.
אמה טרקסין. כתי"ק
ואמה. בית קדש. כתי"ק
לביה. האולם עודף.
כתי"ק. האולם..

לוקושים
ז' שנה. א. חכמי היחוסה
דקרא דחכמי הוי אריאל
אריאל ב"ס דרש לה דלינו
לא כתיב אלא חד הוי קאי
על המנהג לבר דקרא כן
דכתיב נחמיהל והאריאל
שנים עשרה אורך וכו' על
שם ה'לם שלמעלה הרבונה
גם כתיב וכוונו דאשריק
לאהוי קרא לגוי דמיוחל
קא דרש: הר"ב ד"ה
בית ההלשות וכו' כתי'
רומי וכו' לא ידעמי מי
הלכות ג"כ דה"ב ז"ל לאתוי
מלכות רומי ולמר דהתנא
בלשון אחת דבר אל השם
הוה מתיר שרא ל"ה הקדש
ממש שפוטא כדמזבן בתיבא
מחלפת ששטת ועשרים
וה"ע: שכתוב מחלפת
ונכ"ס: חלשות כן משהו
מ"ה מרחל לל הכמים כמו
היא דרתיבת ורחלית שביבא
התי"ס: כתי"ק דרתיב
והקראים כן הכינים ע"ש
כתיבתי ויהי מ"ה ומהל
ותלם רתקו וכן כתיב והשטת
שם בית החלשות יהיה
על כל הכינים גדולים
וקע"ט וכן רתיב לרבי
ז"ל כפירשו לעורר שכתב
על מחלפת דהתם שחול
מ"ה החלשות גם
החלשות ש"ס כתיבתי
והוא מענין לכלל יהוק בני
חלוף ששטת כתיב ע"כ.
(כ"ה): מ"ה ד"ה ויהי
וכי מלמד החלשות ר"ק
לרתיב וכו' כתי' דלא
הוא שטת וכלל יהי כתיבתי
לאולם במדרשו אלא ע"פ
אמה מלשון וכן לרדוס משה
קחמך דתיבא דמלמד אלו
כע"ז אמה שכלל דהיה
הקראים בית החלשות היה
צריך להרחיב על כתי'
לסופי עוד יהי אמה חומה
ככל דהיינו כנגד התא
והמסיבה וכי על טרומיים
היה"ש ור"ש כתיב ז"כ כותלי
האלום מתפשטין כנגד עובי
כותל היכל ששם הוא
העיקר להיות אולם לבית
והמלך בין הכל ארבעים
אמה ושטת מרחיבת לר
מלשון דלד דרום ועשרים
אמה הוא השטת בהמשך
כנגד כל חוב של היכל
והיינו והגן של דלעל מ"ה
ז' דשהו של אולם רחבו
עשרים אמה וכל זה כתיב
לא והרכיב לרבי: אלא
לפי שראוי להב"ד שכתב
בדבריו דר"ל דלמשה
ל'ג

ז' פ"ק דמוכה: ז' אמה טרקסין. כתב הר"ב ולא הכריעו בו
חכמים כו'. לפיך עשו צבית שני שתי פרוכות. הארכתי בזה
בס"ד ברפ"ה דיומאל: כותל היכל שש והתא שש. הקשו בתוס'
פ"ה דיומאל דף ל"ב. וכן ברפ"ד דב"ב דהכתוב (מלכים ה' ו')

כלה ערב שמכלה העורבים משם: ז' כותל האולם. עובי כותל
האלום לרד מזרח חמש אמות. וכן כותל היכל עוביו שש לרד
מזרח: ותוכו. חללו של היכל ארבעים אמה: ואמה טרקסין.
כותל המפסיק בין היכל לבין קדש הקדשים קרוי טרקסין על
שם שסוגר על הארון והלוחות שנשעו
בטיני. ערק בלשון ארמי סוגרה כמו
ערוקי גלי (נרכות כ"ח ע"ה). כן
כתי'. ועוביו של כותל זה אמה. ולא
הכריעו בו חכמים אי קדושתו כקדושת
פנים או כקדושת חוץ. לפיך עשו
צבית שני שתי פרוכות אחת חיצונית
ואחת פנימית וביניהן אורח אמה
לקלוט ביניהן אורח מקום הכותל שהיה
עוביו אמה: כותל היכל שש. כבר
פירשט לעיל שלא היה כותל היכל
שכנגד מערב עוביו שש אלא עובי כותל
היכל עם המקום הפנימי שבינו ובין
הכותל הב' שחלפה לו היה ו' אמות
ועובי כותל השני שקרוי חל עם המקום

י"ג
ו"ל דיתחל היה למחשב במקום שהיה כותל היכל ו' כמו כותל היכל
של מזרח שהיה כמו כו' פ"ב. ולסברא ז' שמוכיפין אמה על עובי
הכותל מפני המגרעות יש ליישב ג"כ להרמב"ם דקא חשיב כותל
המסיבה חמש היינו בלא המגרעות אלא שלהרמב"ם ז"ל ששתי
אמות הוסיפו מפני שתי המגרעות. ולא קא חשיב אלא מן
המגרעות ולמעלה במקום שהיתה טוב שיה ועולה כסוי שאין
טעם לומר להרמב"ם שמן ייעו אלמעית קא חשיב. ו"מ"ה הר"ב
כאן בהשבון כותל היכל וסא וכותל חל הוא שלא בדקדוק
הוא נכון: האולם עודף עליו ע"ו אמות מן הלשון כו'. לשון
וכן לרדוס. דעמו כדברי הרמב"ם בהבטורו פ"ד מהל' צ"ה.

הפנימי שבינו ובין הכותל השלישי שש אמות ועובי הכותל הג' שקרוי
כותל החל עם המקום הפנימי שבינו ובין הכותל הרביעי החלון היה
חמש אמות וג' המקומות הפנימיין שבין ארבע כותלים הן החלום
ועליהן חלום אחרים כאותה ששטינו למעלה במערב ג' על גבי
ג' ושנים על גביהן וכן מלשון לרדוס כותל המסבחה ה' כו'. וכן
עם החלל שבין כותל לסוחל. הכל כמו שפירשתי לעיל: ז"ו אמה
מן
ש"כ ג' עטר מדת כותל הרביעיית אכל כמו שפי' לעיל במשנה ג'
הר"ב שכותל האולם עובי חמש אמה והאלום עשר אמות ללשון.
האלום היה מעדיף לכל רוח לפון כנגד החלום עד מקלוע

המערבית

תפארת ישראל

י"ב
להביא דבר עמאל לשם (ד'): (ס) עובי כתלי שבמזרח: (א) ממזרח
למערב: (ב) במקדש ראשון היה חומה שעביה אמה מספקת בין
היכל לק"ק. וקראו לאותה חומה טרקסין. שחול בלשון ז'ן מקום
שחול פנים וחוף מדמדביל בין פנים לחוץ. וי"ל שהוא כותריקון
טרק סין, ר"ל שסוגר דבר של סני, דהיינו החומה והארון והללנית
מן שקבלנו מסני וכו' (ע' רש"י ומוס' יומאל ד"ל ב' וד"ג ב'). ובצבית
שני שהיה גבוה הרבה מצבת ראשון, דבית ראשון היה גבוה חלל
ההיכל ל' אמה (כפוסה ד"ס ב'), ובצבית שני גבוה יותר מ' אמה,
והרי חומה שעביה רק אמה, א"ל שתתחוק לעמוד בגובה מ' אמה,
לכן הולכו לעשות פרוכת ההיכל לק"ק. ומדסתפקו בצוהת אמה
של עובי. החומה שהיה במקדש ראשון אש קדושה כהיכל ויהלו
הפרוכת לפניו ממנה, או שחל קדושה כק"ק, ויהלו הפרוכת
לפון ממנה. להכי עשו צ' פרוכת, בין ההיכל לק"ק, וביניהן רווח
אותה אמה שנסתפקו בה. (וקרא התא לאותו רווח של אמה טרקסין,
אף דבצבית שני לא היה הארון, דישאיה המלך גנון (כיומאל ד"ב ב'), גם
חומה לא היה ביניהם, א"כ אין כאן לא ערק ולא סין, וה"ל אמרינן כיומאל
דג"א ב') דבצבית שני לא היה טרקסין. וי"ל דהתנא קרא לאותה אמה
טרקסין כנגדף על שם הראשון שהיה שם טרקסין, ונפרט שגם נבית שני
היה שם הארון גנון במקום הק"ק (כיומאל ד"ג ב'), ופיך מ"ה"ט שפיך
לקרות לאותה אמה טרקסין: (ג) ר"ל עובי כותל המערבי של ק"ק.
שכל הבניין כולו נקרא במשנה בשם היכל, כלעיל במשנה א':
(ד) דרך היה רוחב החלום כבשר החלמעני (ועי' מש"כ לעיל ס' ל"ב):
(ה) עוביה מלשון לרדוס: (ו) רחבה מלשון לרדוס: (ז) עובי
כותל הפשוט של תל הפשוט: (ח) כך היה נקרא הרווח שמדרום
לכותל דרום של האולם הדורומיים. וי"ל דנקרא הרווח ההוא בית
הורדת המים, משום שגג ההיכל וגני החלום הדורומיים כולן היו
מכופעין ויורדים מלשון לרדוס, כדי שירדו כל מימי הגג למקום רווח ההוא: (ט) שבדרום מצבת הורדת המים, היה כותל ממזרח

הוארך לפן רווח לבד בגובה הכניין. אלא ודאי כדאמרן: (ד) כך
פירשתי על פי ס' רש"י (בערכין ד"ו ע"ה). רק דרש"י שם לא חש
להוכיח שראש הכותלי ג"כ היה מחופף כך, והרי לדברינו (ס' ל"ה) רק
גובה הכותלים קחשיב תנא. רק דרש"י שם לא מיירי התם מכותלים, ולהכי
לא הוכיח רש"י שם. וי"ל ששכ"פ ז"ל שהי' כנגד מקום סווי להלך בין
היהדות שנגרד כפירשו להלן דבק הבית או לילך לשם לבאר תשמיש
(כפסחים פ"א ה'). או י"ל ששטרלו להשתמש שם היו יכולין להוליא המסמרות,
ואחר שהשתמשו חזרו והתקומו כהקנים שבגגות האות. אמונם הרמב"ם (בפ"ד
מבחינה) והרי"ב כאן פירשו, שפי' טעם ברזל חד על הכעקה סביב, וגיבו
אמה, וחדרו כלפי מעלה, כדי שלא ינחו העורבי' על המעקה. והרמב"ם
דכ"פ א"ר מהגרסים על ידו העורבים משתח הג גופיה שבדולא קדוש
ביוהר משפת הכותלים. ואת"ל דבדולא מודו רמב"ם ור"ב שגם על כל
שטח הגג היו מסמרות כדברי רש"י ה"ל, רק הכא לא חש להוכיחו, מלא
דאש הגא אלא להשמעין גובה הכותלים ובהגובה לא היה יוכר הכליא
עורב רק אותו שטח המעקה, אלא הכליא עורב שגל שטח הגג, הרי לא
אפשר למכלל בגובה, דברי שטח הגג ה' עמוק ג' אמות יותר מהמעקה
סביב. עכ"פ ק' גמה ה' צריך להכליא עורב ששע' שפת רחבי הכותלים
סעם ברזל חד רחב אמה, בפתות מוש נמי בני. ואפי' ימאל שיהי רחב כן
כדי להשלים גובה ההיכל ל' אמה, עכ"פ ק' דעס אפי' יהי' חד מאלד,
עוף דשרצוני משרבים נפשי', יוכל ליבש עליו ספיר. ומכ"ם ברוב הימים
שחיגוד הדורו: ודב"מ (ד"ע ה') פי' רש"י שהי' נג ההיכל מתקרב בשפוע
ועולה מדי' לדדיו כתיב מגדל, עד שיהי' ארכו ורחבו של נג בלמעשה אמה
על אמה, ומתפי' ארוח סעם בשם ברזל שמתחיבין בו מסמרות שחודן בלפי
מעלה כדי שלא יפכו עליו העורבין, עכ"ל. מושמע מדבריו שעל סאר
שטח הגג לא היו העורבין יכולין להיכלל מדי' משופע. וק"ל הרי היו
כלונסאות של ארז בפתח עליית ההיכל כדי שיעלו בני אדם על ידן להגן
לשטתהם שם, ואך ישתמשו על השפוע. על דרך דמטוס שהיה טלע
שפוע הגג מסוגר לתחית המעקה, א"כ שם ה' אפשר להשתמש בין

הוא כותל ממזרח

למערב

והמש עשרה אמה מן הדרום. גד"י ונחש"כ ד"ו כעטו ושש עשרה..

לקושים

לד הקקע היו ממזיני הכותל כ"ו ענייה כד לעבות לה חוץ שהכל לעמוד לכוז נכסה ואמר שהוא מה שקרין שקאר"ט דיליה מור"א אף תמה דל א"ר להרבי א"ו מדויק וכן תמה על מ"ס היר"ס מלכד כותל ההיכל וכו' וכבד ולי נראה דדוקא נקט הכי וכן הוא המנהג שאין עושין הרחבה זו בכל החומה אלא סמוך לקין ולי"ן ק"ח וא"כ מלי כ"ס דכתב ה"י"ע אדרכה אפסח הוא ע"ס שכל דבריו אינם כלום שאין זו כוונת הר"ס והי"ע י"ל וכדאמרו. (ש"ל)

המערכות והיה תוכו עשר אמות וכו' וכן לדרום. והייע דלדעתן לקמן ההיכל נר מאחוריו ורחב מלפניו כתב הר"ב ולא התפרש לי הי"ך. שהרי מ"ה על מ"ה היה צ"ב שהי"ה היה מעדיף. לכל רוח לפניה ורוח דרומית כמו שסובר הרמב"ם. והנה השיג עליו הראב"ד וכתב כל זה הבל ורעיון רוח. שלא היה שם כוחל לאולם כלל וטעות גדולה היא זו שלא היה לאולם אלא כותל המזרח שלפני ההיכל ועל כן אמרו ההיכל נר מאחוריו ורחב מלפניו ורחב האולם נמנה ברוחב ר"ע מברמנורה

מן הצפון. שכותל האולם עניו ה' מן הצפון. וחמש עשרה אמה מן הדרום.

מעט' נר לנר המערב ופשימשך לנר המזרח מתרחב כדמות הא"י. שהיא רחב מלפניו ורר מאחוריו. ולפיכך אין לייחס טעות להרמב"ם ממה ששנינו נר מאחוריו כו' שכל עלמו של הראב"ד לייחס לו טעות הוא ממה ששנינו כן ולפי פירושו אינו ענין לנרון שלט כ"כ הכ"מ. ולי לא סגי' בהכי. שאע"פ שהרמב"ם יפרש נר מאחוריו שהיו מנין כו'. עכ"ל אני אומר שלא נמלט מהשגה לפי שניש אחרים לו מי יכריחוהו לפרש כן שהיה האולם מעדיף כנגד כל שתי הרוחות לפון ודרום ולי איתא שכדבריו כן הוא היה להנח' דמתני' לכלול כל החשבון כאחד ולמחני מן הצפון לדרום מ"ה אמה כותל האולם חמש המספה חמש כו'. וכן עשה הוא בחבורו שכתב מן הצפון לדרום מ"ה אמה עובי כותל האולם חמש ומכותל אולם עד כותל הקדש עשר אמות וכו'. ואע"פ שיש לתרץ דמש"ס לא נקט ההנח' האולם וכותל הצפון והדרום לפי ששם האולם הונח על מה שלפני שער הבית והוא במזרח. ואין לודק שם אולם ללפון ודרום אלא מפני שנמשך מן המזרח בלבד. והיינו דייק נמי הרמב"ם בחבורו לכתוב ומכותל אולם עד כותל הקדש עשר. ולא כתב והאולם עשר. וזה לפי שלא ידקק שם אולם. אלא במזרח שהוא לפני פתח הבית. אמנם כן הוא יפה לתרץ היינו כבר היה מוכרח שהאולם הוא מעדיף לכל ז' הרוחות לפון ודרום והיה קב"ה א"כ למה לא יכלול ההנח' הכל בחשבון אחד כאמור על זה היה הסירוף עולה כהגון דמשום דשם אולם לא הונח בהחלט אלא על שלפני הפתח. והוא מזרח. ולפיכך ראה ההנח' שלא להכניס האולם בחשבון לפון ודרום. אבל אם אין לנו מכריח שיכריחונו לפרש כך וטבל לומר שלא היה אולם בצפון ודרום כנגד התאים כלל יהיה א"כ לפי זה מה שלא בייל ההנח' חשבון אולם בצפון ודרום מאמה ג"כ שלא היה שם אולם כלל. שאע"פ שבהחלט לא נקרא אולם מ"מ יוכל ההנח' להשאילו לו ג"כ שם אולם לאותו הריח הנמשך ממנו ללפון. וכן לדרום [או יקראוהו בשם אחר]. ולפיכך לא נמלט הרמב"ם מההשגה על כדבריו זו. ומה שחשב הכ"מ שכל עלמו של הראב"ד לייחס טעות להרמב"ם שהוא בלבד ממה ששנינו ההיכל נר מאחוריו כו'. לא כן הוא שמלכד ר"היה מכנה יש להשיג עליו. לפי שאין מי שיכריחונו להעדיף האולם בכל נר. והרי דייק הראב"ד וכתב ועל כן אמרו ההיכל נר מאחוריו כו'. שלא מן המהנה הזו בלבד ב"ה ההשגה אלא הביאה לראיה בלבד וההשגה במקומה בלא הכי היא וכדכתבנא. ולפיכך הנכון לומר שלא היה האולם מעדיף כלל אלא במזרח במקום שהוא ולא נמשך כלל אלל התאים ללפון ודרום וכסדרת הראב"ד. וז"ל הר"ס נר מאחוריו שבעים אמה ורחב מלפניו מ"ה אמה. ע"כ וכן צבטין העתיד נאמר ביחזקאל סימן מ"א והצבין אשר על פני הגזרה פ"ה דרך הים רחב שבעים אמה וארצו השבעים אמה אבל מ"מ בארך תשעים אמה הגזרה צבטין אין לנו הכרח שהיה כמו כן צבית שני אלא נראה יותר שהבעים רוחב לא היה אלא בכל משך ארך התאים שהיו מגישים כנגד שער ההיכל והיה א"כ האורך ארבע ושמונים אמה שהאולם עוד י"א אמה וכו' והוא חמש אמות למלאות אורך כל הבית מ"ה אמה ב"ה. ומה שצבית העתיד יהיה זה הרחב שבעים באורך תשעים. לפי ששם נאמר ואשר מונח בית ללעות אשר לבית וגו' ורחב מקום המונח חמש אמות שביאורו שהיה לפני התאים במזרח מקום פניו שאין שם שום דבר כלל. אף האולם לא היה שם אלא מקום פניו בלבד ויכולין לבא שם מן החלר היא העזרה החיצונה הסובבת צבית העתיד ושם פתח התאים. שהוא הפשפש. והיה זה המונח חמש אמות. והיו התאים באורך פ"ה כמו שבארתי בס"ד בארוכה בחיבור לורת הבית סי' ס"ד ומלאו תשעים אמה אין רוחבן רק ע' ומן אלו התשעים ואיך היה האולם מעדיף בעשרה הטהרים מן האורך שממערב למזרח שהיה עודף על הבעים רוחב עוד פ"ו לכאן ופ"ו לכאן. אבל צבית שני לא נזכר שום דבר מן המונח הזה. אע"פ שהר"ס נכתב אס היה מונח צבית שני ואחרי שלא נזכר במשנה נראה יותר שלא היה שום מונח אלא מן האולם היו נכנסים לתאים והיה האולם בעלמו לפני התאים מזה ומזה והיה עוד עודף עליהן פ"ו ללפון ופ"ו לדרום והיה העודף הזה במשך ממערב למזרח פ"ו אמה. כשיעור כותל האולם

יבין תפארת ישראל בוועז

למעט כלארץ כל התאים שצדדים: ע) ר"ל דמלאר לפון לכותל המסיבה, היה האולם עוד מתרחב והולך עד ט"ו אמה מדרום ללפון, דהיינו כותל האולם שצפון עוביה ה' אמה, ועוד י' אמה הלל. ורוחב החלל הזה ממזרח למערב היה י"א אמה כמזכר לעיל במשנה. וכמו כן בלד דרום מכותל בית הורדת המים שצדדים, היה ג"כ האולם מתרחב עוד ט"ו אמה להלן, מלפון לדרום, מחוץ לכותל הוסף רש"י בדבריו שהיו הטבלאות חדודים כסנין בכל סביבותיהן, ומסמרות ה' בכל שטחן, ובאותן הטבלאות מחסין את ההיכל, עכ"ל. ולא זכיתי להצין למה ה' א"ר כ"ך שיהיה הטבלאות חדין כסנין, דע"י המסמרות לנד כבר נמנעו העורבים מלישב שם, וחדודי הטבלאות שהיו נוגעין להדין בשפת הנג, לא הועילו כלל. ובערוך סי' ב"ה שם על הנג כמה זורות משוואה, כמו שעושין בנגות כדי להבריח העורבים מהנג שלא ישליכו דבר סמא לשם, עכ"ל. ולפ"ע נ"ד נס לערוך ז"ל שהזורות ההם היו מזוירות על טבלאות של ברזל שרחבות אמה על אמה, דא"כ לא ופרנס משנתנו במנחות ה"ל שאודר ברזל יבא אמה על אמה דמחיה לנליא עורב. אולם לכל הפירושים ה"ל אילה"ק הרי עובר משום לא תניף עליהן ברזל, שלא יגע ברזל נס צבטין ההיכל (כעליל ס"ג סי' ל"ה). ד"ל דדוקא בכותלי ההיכל נופ"י אסור שניע בהן ברזל, אבל הכל שמפסיקין התקרה והמעייבה, לית לן בה ושי' מ"ס שם:

והוא היה נקרא בית החליפות ויבנהו יומא פ"ג כ"ח ט"ה פ"ה כ"ח : ששם נבנום את הכנינים . מ"י פ"ה כ"ח כ"י כ"ח : והדרכו צר מאדיריו . מ"י פ"ד מ"י כ"ח כ"ח :

שנויי נוסחאות והוא היה נקרא בית החליפות כתיב הוא . החליפותו כ"ה החליפות גם כד"ו וכמכ"כ ד"ו וכו' שם כתיב ה"ר כ"ה . את הכנינים . כתיב את הכנינים . מאחריו . כמכ"כ מ"א חר"ו . דרומה לארי . כתיב דובח . הו"א אריאל קריה . כתיב . אריאל אריאל . כמו שחזק לפניו נקרא . הארי צר מאחריו . כמכ"כ ארי . מאחריו אולם כד"ו הארי . וכו' מאחריו הן גם כתיב ד"ו וכו' . מאחריו . כמכ"כ מאחריו .

האולם המג והאולם י"א וכפארו א"כ מאריך הבית פ"ד אמה שרומבו ע' אמה : והוא היה נקרא בית החליפות . כפי הנראה קרוי על הט"ו אמה העדופות מזה ומה . שאלו בלבד הוא מה שהיה נקרא בית החליפות וכ"כ לשון הר"ש שכתב . מלבד החליפות נריך להרמז כותל האולם לנפון כנגד התא והודת המים [והתלם] שהן י"ט אמות מזה ומה . עד כאן . ור"ל מלבד כותל הסיכל שהוא שש מזה ומה . שכל שכן שהיו כותלי האולם מתרחבים לפני כותל הסיכל . שזוה ומה : וההיכל לר מאחריו ורחב מלפניו . הר"ב כתב דלא תחפרט לו הליך . וכבר פירשתיו כס"ד :

והוא היה נקרא בית החליפות . וששם גונזים את הסכינים . וההיכל ער מאחריו . ורחב מלפניו . ודומה לארי . שנאמר [ישעיהו כ"ט] הוי אריאל קריה חנה דוד . מה הארי צר מאחריו . ורחב מלפניו . אף ההיכל צר מאחריו . ורחב מלפניו :

דרומי שג בית הודת המים : ע"א אורו רווח של י' אמה מלפון לדרום וי"א אמה ממזרח למערב , שהיה האולם יתר לכאן ולכאן , היה חדר מכאן ומכאן , ונקראו בית חליפות : ע"ב דלכל משמר ומשמר היה שם ארצו מיוחד בזכות [גנוז שם הכנינים . וכיין נקרא בלשון יון חליף, ובלשון יון שבזמנינו לא נקרא סוין כך, רק יקראוהו מאכערה, והיינו כמ"ש רש"י תנאמא צרשה ויהו על כלי חנוס מכרוחיהם הכל ברזל הכדורוי כנקרא שגאיהל בל"א נקרא בל"י חליפס, ונראה דהיינו שהצבת פס בל"י כמעט דומה להצבת פ, שהרשון תמונתו ותמונת הבני פ, ולכן צקל החליפו זה בזה, והיינו משום דבל"י הצבת פס אינה נאחזת ללשון עברי . ולכל א' מב' בתי החליפות שבאולם היו ב' פתחים , א' לאולם , וא' בזוית . דהיינו אורו בית החליפות שבאולם בלפון , היה לו פתח הב' בזוית לטוית מערבית . ואורו בית החליפות שבאולם בדרום היה לו פתח

יבין תפארת ישראל יבין

הב' בזוית דרומית מערבית . וכל א' מב' הלו הפתחים היה גבוה ח' אמות והיה זה כדי להכסיו כל עזרה טולה שם לשיטת קדשים קלים דכתיב גביהו ובהטו פתח החל מועד , והאולם והתאים כוין קרויים החל מועד [זכאים דל"ג ב'] [ותמנהו שמשו כרמנים ופזור של רמיו"ע] : ע"ג הוא שם כולל לכל בנין הסיכל והתאים ומסיבה ובית הודת המים וכל המחובר אליהם , וגם האולם שהיה בדרום וזרח הבית שהיה מתרחב ומתפשט ט"ו אמה יתירם לנפון וט"ו אמה יתירם לדרום : ע"ד דהרי המשך כותל מזרח של אולם מלפון לדרום , היה ק' אמה , והמשך כותל המערבי של התאים המערביים , היה רק ע' אמה . לפ"ז היה כל הבנין בדוגמת ארי רחב מלפניו יותר מלאחריו דבמלת היכל כאן כלל גם האולם , דעם האולם היה רחב מלפניו וצר מלאחריו [ורבינו הר"ב לא ראה להנין כאן דברים כדורים שמשנה] :

דרומי שג בית הודת המים : ע"א אורו רווח של י' אמה מלפון לדרום וי"א אמה ממזרח למערב , שהיה האולם יתר לכאן ולכאן , היה חדר מכאן ומכאן , ונקראו בית חליפות : ע"ב דלכל משמר ומשמר היה שם ארצו מיוחד בזכות [גנוז שם הכנינים . וכיין נקרא בלשון יון חליף, ובלשון יון שבזמנינו לא נקרא סוין כך, רק יקראוהו מאכערה, והיינו כמ"ש רש"י תנאמא צרשה ויהו על כלי חנוס מכרוחיהם הכל ברזל הכדורוי כנקרא שגאיהל בל"א נקרא בל"י חליפס, ונראה דהיינו שהצבת פס בל"י כמעט דומה להצבת פ, שהרשון תמונתו ותמונת הבני פ, ולכן צקל החליפו זה בזה, והיינו משום דבל"י הצבת פס אינה נאחזת ללשון עברי . ולכל א' מב' בתי החליפות שבאולם היו ב' פתחים , א' לאולם , וא' בזוית . דהיינו אורו בית החליפות שבאולם בלפון , היה לו פתח הב' בזוית לטוית מערבית . ואורו בית החליפות שבאולם בדרום היה לו פתח

ציונים תוספת יום טוב כל העזרה פרק המדות ר"ע מברטנורה

פ"ה א כל העזרה המ"א אורך ט"ו . י"ז פ"ג יומא פ"ג כ"ח ט"ה פ"ה כ"ח : יונבמו כותל פ"ה פ"ג מ"י פ"ה כ"ח כ"י כ"ח : והיה שם בית החליפות . מקום הדיפת רעלי ישראל מ"י שם ח"י"ג : ב מן הצפון לדרום . י"ז פ"ג מ"י כ"ח ט"ג : והכבש והמזבח . וכו' פ"ג מ"י כ"ח ט"ג :

שנויי נוסחאות פ"ה א מן המזרח למערב קס"ז מקום . כתיב וכמכ"כ ד"ו . קס"ז על רוחב קליה מקום ומזרח . [מקום דריסת ישראל י"א אמה] . כד"ו וכמכ"כ ד"ו יתח; כמכ"כ לפניו, ורנלי ישראל . וכן הוא כמכ"כ . המזבח שלשים ושתים . כמכ"כ והמזבח . כתיב . ושתים אמה . ההיכל . כתיב וההיכל ; כמכ"כ החיל והונם כמכ"כ כלפניו : ב הכבש ומהמכ"כ כד"ו וכמכ"כ מן הכבש ולמזבח והונם כמכ"כ כלפניו .

פרק ה א מקום דריסת ישראל ט"ו . פיין במשנה ח' פ"ק דלנים : בית הכפרת . פירשתי במשנה א' דפ"ק : ב הכבש והמזבח ששים ושתים . ק"א מני ואילו מדרום ללפון : ששים ושתים . כפ"ו דזכאים דף ס"ב . מייחס לה . ופריך דשקן ורבעו הו דהתן [משנה ג'] פ"ג דלעיל ככש היה לדרומה של מזבח ארך ל"ב ומשני כמלא פורח אמה על יסוד ואמה על כובע . ולמאי דמפרשין לעיל דפ"ג דלין יסוד לדרום מסיק גמ' פ"ה דזכאים דף ל"ד דה"ק פורח ושתים . בין האולם ולמזבח עשרים ושתים אמה . ההיכל מאה אמה . ואחת עשרה אמה לאחורי בית הכפרת : ב מן הצפון לדרום מאה ושלשים וחמשים הכבש והמזבח ששים ושתים . מן המזבח

פרק ה א כל העזרה . היתה אורך מאה ושלשים ושבע . על רחב מאה ושלשים וחמשים . מן המזרח למערב מאה ושלשים ושבע . מקום דריסת ישראל אחת עשרה אמה . המזבח שלשים אחת עשרה אמה . ההיכל מאה אמה . ואחת עשרה אמה לאחורי בית הכפרת : ב מן הצפון לדרום מאה ושלשים וחמשים הכבש והמזבח ששים ושתים . מן המזבח

יבין תפארת ישראל יבין

פ"ה א) אמנם מ"ש הר"ב כאן שחלל ע"ש עובי הותל קרוי אחורי בית הכפרת . לא יצויה להולמו , דאי לעובי כותל התא ולרווח התא נחמון . ש"ה בלמח יחד י"א אמה . וקאמר הר"ב שהן י"א אמה שחמורי ק"ק , ליחא דהרי לעיל פ"ד מ"ו) כדקתניב אורך הסיכל ק' אמה ממזרח למערב כלל שם התא רווח התא ועובי כותל המערבי של תא בכלל

פ"ה א) דהיינו כל הרווח שבין המזבח והמזבח , והמזבח עזרת ישראל במזרח עד סוף י"א אמה שחמורי ק"ק במערב : ב) ממזרח למערב : ג) מלפון לדרום : ד) כי"ד . מקום וכו' : ה) ממזרח למערב וקל"ה אמה מלפון לדרום . והרווח הזה נקרא עזרת ישראל : ו) ממזרח למערב , וקל"ה מלפון לדרום , והרווח הזה נקרא עזרת כהנים : ז) ממזרח למערב . דאע"ג דחסר אמה אחת , שהרי לא היה יסוד ברוב טעם המזבח של המזבח , עכ"פ הרי היה בולט אמה א' של יסוד בקרן מזרחית לפנות [ופי' לעל דפינ] , ולהכי נקרא אמה רווח ההוא יסוד אף שלא היה שם יסוד : ח) דהיינו מהתלחל כותל מזרח של אולם , שהיה במזרח הסיכל עד אחר כותל המערבי של התאים שהיו במערב ק"ק : ט) דהיינו הרווח שבין כותל מערבי של התאים המערביים , עד כותל המערבי של העזרה , היה הרווח הכוא י"א אמה (א) : י) כי"ד . הכבש וכו' : יא) אמה . דרוחב היסוד מלפון לדרום היה ל"ב אמה [פיין לעיל סי' ז'] . והכבש אע"ג כג"כ היה שפועו מלפון לדרום ל"ב אמה, עכ"פ

מקום המדינות. כל מה על מה
היחד והמתוך בין המדינות
ולתורה. ויש ע"פ המדינות
ג' שש לשבות היו בעזרת
(ג' ע"פ ג' ומה' ק' פ"א מה'
ע"פ המדינות)

שנויי נוסחאות

מן הנגסין. כשי"ח ופון.
בין הכבש. כשי"ח. כשי"ח.
ומקום הנגסין. ג"ל
ובג"ל. והוא' ובמשכ"ב
ד"ו סק"ה.

באורי הג"א

מן הטבעות. להלכות ד' וכו'.
עד שהחזיקו בהלכות
ד'. וכן המקום שהחזיקו
ההלכות עד שהחזיקו את
הנגסין ד'. כי שמונה נקסין
היו. וכלל היו' ו' לוי' ו' וכו'
והנגד כל לוי' היה שלוק
היו' בהלכות וזולתן בתי
היו' עומד אל הכבש במקום
מבחוץ ואחרו שהלוק היה
ד' אמות וכל ההלכות
היו' עומדים בצורה אחת
אלא שהיו עומדים בין
הנגסין כנגד הח' והח' היו
כנגד האזור מנתון. היו
מן המקום שהחזיקו
ההלכות עד' שהחזיקו
הנגסין ד' אמות דייט
כאורך הטולקין ויהו מותר
קבוצת התוס' ושי"ח נוס'
יומא קט"ה להם מה שלא
הוכר מקום ההלכות כי
לא יר"ד להוכיח כי כל
ההלכות היו ג"ד האזור
שכן אמרין והנה תשוב
לח הנגסין וע"פ שיהא זולתן
לחד מן הנגסין ד' אמות
היו הוא מושב:

לקבוצים

ב משפחה שיש לבנות
היו עמרים וכו' שכן
לשכת המלך וכו' שנוי
לבנת העץ וכו' וכו'
הנוסחה בפסוקים הללו
אלא שהיה ז"ל כתב שיש
לגרום ליפסא וה"ל שנוי
לבנת המלך וכו' שנוי
לבנת העץ וכו' והכי מיידי
לה נס"ק דיומא דף י"ט
וכן העתק הרמב"ם ז"ל
בפ"ה מה' ג"ס וכן היה
מוז"ג ג"כ בשערי צדק
הבית ושכעורה שנויין
שנדרס ברישא וכו'. נראה
שהיה להכריח דמה רח"ה
לבנת בניו שכתבו ולסמוך
האמית דיומא ודילמא איש"ב
לך כתב הרמב"ם ז"ל בן
העתק בני' דיומא וכן
היה מוז"ג וכו' ולי נראה
דלפן אתה יכול לבנת בני'
דיומא שצ"י ה"ס המ"ב רב
פלא שיה לבנות היו לו
לכ"י אחת לבנת פה"דין
ואחת לבנת בית אצט"ג
אי כלפון וחי' בדרום והכרית
דחת ביתה לו כלפון שבלי
מתני' דקמה וכו' שלב לבנות
היו בעזרה דבני' שלב לבנות
לבנת העץ וכו' וחי' שאלו
אמר לבנת בני' היה וכו'
ואח"כ הכרית שהיה לו
חי' בדרום וחי' דתנן ו'
שעריס היו בעזרה וכו'
ג"ג.

אמה כנגד יסוד. ופירש"י במקום שהכניסה של יסוד רחוייה להיות ומלאוה שתי אמות נכנס לתוך הפנימי שנגד זליטה שהיסוד החזיק בה [ולאכול] בדרום אמה אחת: מן הטבעות לשלמות ארבע מן השלמות ולנגסין ארבע. פירש"י בנמ"ס יומא פ"ק דף י"ו. המקום שלמות עלמן נמי ארבע לפי דסקלים. וכשהיה נותן ארבע. בראש ארבע. מלאה ארבע זו אלל זו ברוחב. וכן דעת ר"ע מברשנורה

של היכל לגד מערב עד הכותל למבעות שמונה אמות. במקום המבעות מערבי של עזרה היה י"ח אמה של חלל עם עושי הכותל קרוי אחרי ארבע. מן השלמות ולנגסין ארבע. בית

המותרים) ביהבכש לכותל. ומקום הנגסין (ש) שש לשכות היו בעזרה. שש

אלל כתב מקום השלמות שמה אמות כו' ושמה שלמות היו כו' וכתב הכ"מ דה"פ דמהני מן הטבעות למחית השלמות ארבע וממחית השלמות לנגסין ארבע. ע"כ. וכן גם רש"י עלמו כמסתפק למר באפשר שמקום השלמות כלול עם מקום הנגסין. ושמשע שכן הוא. ומעשה אין לתמיית התוס' קום מקום כלל. אחרי במקלט מהשלמות סומכים היו אלל הנכסים שבהן הולין ומפטיטין כו': והמותר בין הכבש לכותל ומקום הנגסין. התם ציומא פירש"י מאה ועשר מנה במשנה מן הכבש ללפון נשארין מקל"ה של רחב העזרה כ"ה ונחתו לשלמות ארבע. ונשאר כ"ח. אהון חתוק למקום הנגסין הח' והח' בין כבש לכותל. והרמב"ם בחזון מוסיק' ד' לשלמות על מנין ק"י שבמשנה ומלאו כ"ה מותר. מחלק אהון להלאין לנגסין ובין כבש לכותל. וכ"כ גם בחבורו בית המטבחים י"ב אמות ומחלה. ובין הכבש לכותל דרומית י"ב אמה ומחלה. גם הר"ם כתב והמותר הוא כ"ה אמות פרום אחרו בין כבש לכותל מזה ובין מקום הנגסין מזה אחר. ע"כ. ומדבריי כולם למדת דמושב בלפון נמי קאי שכל המדות שמן כותל לפוני עד המוצה הם ששים וכתים ומחלה שכל המינים שנמנו במשנה מן המוצה לטבעות וכו' עולים מ"ח. ולפירש"י עוד חן עליה ד' לכותל הרי ג"ב. ועוד הנגסין עשרה ומחלה הרי ס"ב ומחלה. מה שיש מקיר המוצה ולכותל לפון העזרה. וכל חצי העזרה הוא ס"ז ומחלה שהוא חצי קל"ה. מלאו חמש אמות מהמושב עומדים בלפון העזרה. ולמחלה ש' שאין לנו אלא מה ששינוי במשנה מן המוצה לטבעות כו' ששולים מ"ח. ואין מוסיפין לשלמות אלל במקום הנגסין מוסיפין עד י"ב וחצי. וכן נראה להר"ם. מלאה מה שיש מקיר המוצה עד כותל לפון העזרה ששים ומחלה ויתרו דבמה"פ ס"ב אמרי' דהסם מהני' דמדות ראב"י ובפ"ג דיומא מ"ט כתבתי דלראב"י מוצה לאו בלפון קאי כלל. ומיהו כבר כתב רש"י ע"פ ק"י דיומא דלמח' דאמרי' דהסם מהני' דמדות ראב"י היה לנריך לפרט במהמותר ששינוי אי אמה נותן בין כבש לכותל אלא חמש אמות ומחלה. והכבש והמושב ששים ושים הרי המוצה כולו בדרום קאי. אלא בלרש"י עלמו אינו שיה לפרש בן דחי הימא הכי שאין הנותן מחולק לחללים ה"ל לתנא לפרש. וביון שלא פירש לנריך אתה להלקו לחללין. וגם הוקשה לו עוד מהסוגיא דהתם. ולפיכך מסיק דל"ג כלל התם בנמ" דף י"ז דה"מ דהסם מדות ראב"י היא. וזו היא ג"כ דעת הרמב"ם כמ"ס בפ"ג דיומא. אמ"פ שדעת התוס' שאין למחוק מהספרים ש"מ ראב"י היא עם שיש דוחק בזה שלא לחלוק הנותן לחללין. אלו כחומר שלהרמב"ם לא גרס לזה כלל וכדעת רש"י. והיא דכתב הרמב"ם עלמו לעיל בפ"ג מ"ה שכן ביאר הגמ' דמדות דראב"י היא. לאו הכי דהכא היא אלא על אהה משנה הוא שאמרן קן שם לעיל מיניה בדה"ט ע"ז. ואמ"ג דקאמר התם מאן תנא מדות ראב"י היא לאו כללוא הוא דהיבא דלא מיניח מוקמא כוהיה כי הך דהכא לא קאמר כלל דהטעם לדחוק ושלא לחלק הנותן לחללין מה שאינו כן לפי משמעות המשנה כי היכי דתיקום כראב"י. אלא מהני' כפסטה דהחלוק הנותן לחללין. ולא ראב"י היא

יכין תפארת ישראל בווע

ק' אמה של הסיכל, והרי הכא קחשיב התנא י"ח אמה אחרי ק"ק מלבד הקי של היכל. אמ"פ שמונה רבינו הר"ב שנוי בתל המערבי של עזרה נכלל ב"ח אמה שאחורי הכפרה. ומודכתב בן רק הכא ואל בכותל מותר וככותלי לפון ודרום של עזרה, משמע דכלל הכא דוכתי מודה דאין עובי החומה נכללת בחשבון המדה דמני תנא. ותמטי דמ"ש הכא. ותר"ו דמי ומה הכריחו להר"ב ז"ל לומר הכא כן. ולא ימא כדקאמרי' בנזורה העזרה שיהיה מדרס לכהנים המעוטס, ושם יבולים לייך בכל מקום בעזרה, י"ח אמה, ולכל ישראל רק ה' אמה. א"כ ה"ג י"ח אמה שאחורי הכ"ק, נחשבין מלבד עובי חומת המערבי של עזרה, שהרי גם הם היו מיוחדים לדריסת רנ"י וס"ח (כפ"ק דיומא דכ"א א), דנ"ל דר"ל דהיו נמשכין לשם מנורת העזרה, דרך הח' אמות שבין נכסין לכותל, ומשם להרווח שבין בית החליפות לכותל העזרה, שהיה הרווח עם י"ז אמות וחצי, דברי העזרה היה רחב קל"ה אמה, והאלום שעמד באמצע העזרה, היה רחבו עם בית החליפות שמהלך ומכאן, ק' אמה משכון לדרום, ושם חתלק סל"ה אמה הנותנים לב' חלקים שוין, יניע לכל גד רווח בין כותל בית חליפות לכותל עזרה י"ז אמות וחצי. ודברי הר"ב נשארכין בתמימה. ורש"י ציומא (דט"ו ב') היא

צ' אמות העלויות של כבש היה פורחים ממעל לזליטה אמה שנגד היסוד וממעל לאמה של סוכב. מלאה שלא היה שפוע חוץ מב' אמות הנ"ל רק ל' אמה. א"כ המוצה והכבש יחד הפסו מלפון לדרום רק ס"ב אמה: (וב' מלפון לדרום: יג) דהיינו ד' שורות זו אחר זו מנזרה למערב. ובכל עזרה ו' טבעות מלפון לדרום שהיו מחזיקים הו' טבעות הנ"ל כ"ד אמה עם ה' הרווחין שבין הו' טבעות: (יד) דח' שלמות של שיש עמדו בין הטבעות לנגסין, רחב כל שולחן אמה על אמה, והשלמות הללו עמדו על אהון ח' אמות שמן הטבעות לנגסין בסדר א' מלפון לדרום. מלאה שהשלמות מלאין כל אורה רווח של ח' אמות. וה"ם דמהני' מן הטבעות למחלת מקום השלמות ד' אמות, וממחלתי מקום השלמות עד הנגסין ד' אמות [בך דעת הרמב"ם בפ"ה מבחירה. אמנם לתוספות (יומא דף ט"ו ב') השלמות עמדו כבי' שורות שמשכיית מלפון לדרום, ככל שורה ד' שולמות. מלאה חסר כאן במשנה לחשוב עוד ד' אמות מלפון לדרום למקום השלמות. וב"ל דלהכי לא חשב לוח תנא, מדלא היו קבועים מיד במקום א', דכשראם להשפיע עליהן, מתשלטין ממקומן לבין הנגסין (מ"ג לעיל פ"ג סי' נ"ט.)

אלל לעולם היה מיוחד להן ד' אמות, לגד מן הד' אמות שבין הטבעות לנגסין. ולאחר' יומא הנ"ל שיה עוד ד' אמות מיוחדין מלפון לדרום למקום השלמות לא נשארו רק כ"א אמות:] (שו"ת אמות ומחלה לכהן הנותרים. [ולתרום' יומא הנ"ל שיה עוד ד' אמות מיוחדין מלפון לדרום למקום השלמות לא נשארו רק כ"א אמות:] (שו"ת אמות ומחלה לכהן

לשבת החלה. מחמת כ"א
פ"ג פ"ט כמ"ד ד"ה נכנסה:

שנויי נוסחאות
ג שבצפון. כש"מ
שברום ותי' חז"ט.
ערו רות קד"ש.
כש"מ... הקדשים.
בית הטבילה ככ"ק
... ששם היו.
כש"מ שם היו וכ"ה נה
כש"מ: ומשם מסכה
עולה (נג) בית. כש"מ
שם... ותי' :

ראשון לציון
פ"ה ג בפשנה לשבת
המלה ע"י חוס'
מחמת כ"א: ד"ה נכנסה
ועי' יט סדר למטה:

באורי הגר"א
ג קרבי הקדשים היינו
הכס' אצל שאר קדשים
היו מדיחם על שולחנות
כש"מ דתמיד. וכן
בשקלים אמרו שמוט על
שיש בבית המטמחיים
בעליהם מדיחם כו' :

תוספות רעק"א
פ"ה ג [אות ג] תוי"ט
ס"ה וע"י גנה
היתה בשפתותיה לקדוש
וצ"ל ג"כ שהיה גג בית
הפרוה שזה לקדש
עורה דאל"כ הא גי'ן
לא נחקדשו כדאיתא
במתניתין כש"מ
הרע"ב והיא סמניא
דפי' דסחיים. וזאת
דחוצרד לסביבה מלשבת
המדיחיים לגג בית הפרוה
משום דלא היה לו לגג
בית הפרוה פתח לעורה
משום צניעות לפי שב"ג
טובל שם. אלא היו נכנסים
לו דרך לשבת המדיחיים
שדחתה חתה הקרקע
וחובתה של לשבת
המדיחיים היה קדש
דאלת"ה הו"ל גג בית
הפרוה כמו לשבת
המדיחיים בקדוש ופתוחות
לחול דתוכן חול. תוי"ט
פ"ג דיומא (דף ל"א
ע"א ר"א וכולן כו'
יעו"ש).

היא: ג שבצפון. כ"א שברום והכי מיימי לה בפ"ק דיומא
דף י"ט. וכן העתיק הרמב"ם בפ"ה מהל' ז"ה. וכן אתה מולא
ג"כ בשערים שבהר הבית ושבעזרה ששעין שברום ברישא
במ"ג וד' דפ"ק. ונראה צעתי שנירסק הספר נשכחה לגרום
שצפון אחרי שתשמשי אלו הג' לשבות
כולם לקרצנות הם ועיקרם צלפון:
לשבת המולח לשבת הפרוה כו'.
מלחא חתן הכא שברום סמוכין
למערב. כדחתן נצי השערים בסוף
פרק ז'. שמיטין דהכא ממזרח
למערב קא חשיב דרך כניסת העזרה.
וכן ראיתי צלפון של פירות הרמב"ם
שמשדר לשבת המולח המוך למזרח
ואחריה לשבת הפרוה כו': לשבת

הפרוה כס היו מולחין עורות קדשים. כהן הר"ב אדם מכסף
ששמו פרוה כו' ע"י מכשפות. ואפי' תמה שקיימו בקדש צנין
הנעשה ע"י שוף. ובפ"ג דיומא מ"ו השמיט הר"ב שצנאה
ע"י מכשפות וכן שם בפירש"י דף ל"ה לא נזכר שצנאה ע"י
מכשפות. והר"ר"כ כהן שלכן נקראת הלשכה פרוה על שם עורות הפרים שבה דומיא דהזרותיה שנקראו על שם מעשיהן
וכך לדבר זה פרוה שדומה לדם הפרים. אצל בית עזילה שעל גבה. פרוה מנושא צנאו ועצאו דומה לדומה בית עזילה
בחול שבנו ע"ג בער המים. ע"כ: ועל גבה היתה בית הטבילה כו'. כהן הר"ב לפי שהיתה מקודשת כו'. ובמסכת יומא
פ"ג מ"ו חתן ובקדש היתה משמע ודאי דהיא עלמה היתה בקדש. ולזה נכתוב ג"כ הר"ב ולא שצ"ל לומר שהיתה צנויה בחול אלא
שהיתה מקודשת. וכמו שהעמיד בעל התמונה שהזכרתי לעיל. דמשנה דיומא דייקא שהיתה בקדש. וגם שצנאה דהכא משמע שכולן
היו בעזרה עלמה. ועוד מהא דתנן במכ"מ מ"ש פ"ג מ"ח משמע דכשהיא צנויה בחול גבוהתיה לא נחקדשו כלל. אפי"פ שהוכן
קדש כשפשוטות לקדש: לשבת המדיחין ששם היו מדיחין קרבי קדשים. ויש לתמוה דבמ"ד פ"ו דשקלים חתן שעל השלחנות
של שיש היו מדיחם את הקרבים ומפני כן לא סגי מאי דכתבו החתום פ"ק דיומא (דף י"ט ע"ג) דכבר קדשים מדיחין על
שלחנות. אצל קרבי קדשים שיש בהן פרש ומאזי מדיחין אותם בלשכת המדיחין. ע"כ. דהא בשלחנות חתן נמי מדיחין הקרבים.
וכך העתיק הר"ב לעיל פ"ג מ"ה. ועוד במ"ה פ"ג דתמיד. וזו חתן בתמיד פ"ד מ"ב והקרבים מדיחין ג' פעמים במעוטה
על שלחנות של שיש כו' והחוס' בעלמם העתיקו כן פ"ק דיומא דף ט"ז ע"ג. והרמב"ם אפי"פ שצפ"ה מה' ז"ה. כהן וכו'
שלחנות של שיש כמניחין עליהן הכתמים ומדיחין את הכשר לכשלו וכו' הנה בפ"ו מהל' מעשה הקרצנות העתיק הא דפ"ד
דתמיד שהקרבים מדיחין כו' על שולחנות כו'. וראיתי להמפרש לומר תמיד שם בפ"ד הרגיש בקוסיא זו דהתם חתן והקרבים
מדיחין על שלחנות כו' והכא חתן לשכת המדיחיים ששם היו מדיחיים קרבי קדשים ותי"ן דקרבי קדשים דהכא היינו כהן
וכתתן נמי התם והכרם מדיחין אותה בבית מדיחין הקרבים מדיחין פעם ראשונה בלשכת מדיחין בלענה. לפי שמוכלוכין
הרבה בפרט. ואח"כ מדיחין ג"כ עוד במיעוט שלחנות [גירסתו אינה במיעוט על שלחנות דל"ג על ומפרש בשלחן קטן של
שלחנות כו'] להדיחם יפה והכרם שהיא רחבה וחלקה מדיחין אותה פעם אחת בבית מדיחין. ע"כ: ומשם מסכה עולה.
(*) בהל"ב שלפני התי"ט ד' ריוח חסרה מלה זו והוסיפה התי"ט אצל בהל"ב ד"ר הגי' יורה נבונה, שא"ף.

בצפון. ושלוש בדרום (י). שבצפון (י) לשבת
המלח. לשבת הפרוה. לשבת המדיחיים (י).
לשבת המלח. שם היו נותנים מלח לקרבן.
לשבת הפרוה. שם היו מולחין עורות
קדשים. ועל גבה היה בית הטבילה לכהן
גדול ביום הכפורים (י). לשבת המדיחין
ששם היו מדיחין קרבי הקדשים (י). וכמוש

השנה אין אדם טהור
טבילה ראשונה היתה בחול על גבי שער המים. הוא השער
השלישי שברום. ומעין של מים היה משוך שם בחמה הבה מעין
עומט
השנה אין אדם טהור
טבילה ראשונה היתה בחול על גבי שער המים. הוא השער
השלישי שברום. ומעין של מים היה משוך שם בחמה הבה מעין
עומט
השנה אין אדם טהור
טבילה ראשונה היתה בחול על גבי שער המים. הוא השער
השלישי שברום. ומעין של מים היה משוך שם בחמה הבה מעין
עומט

י כ"ן תפארת ישראל בועז

וי"ב אמות ומחלה לכאן (יו) (ב): יח) שברום כן הגי' נכונה (לרמב"ם
פ"ה מחמיה ולתוי"ט כאן): יט) ממזרח למערב קחשיב. דבקלה זיית
מזרחית דרומית של עזרת ישראל, היה לשכת המלח, ואחריה שמשך
לה למערב פרוה, וסמוך לה למערב לשכת המדיחין, כולן עומדים
בצורה אחת סמוכין זה לזה ממזרח למערב: כ) דה' פעמים מהל"ף
הכה"ג צנדי ביו"ב, מצנדי זהב לצנדי לבן ומצנדי לבן לצנדי זהב.
וצין כל פעם ופעם טובל כאן, חוץ מעזילה ראשונה שטובל בחול
בבית הטבילה בעל גבי שער המים, והרי עובי החומה לא נתקדש
רק בצוה לקרקע העזרה (כפסחים דפ"א א'). והעלו המים להגב ע"י
סילונות מעשה אמן [וואססער קונסט בל"א], באופן שלא יהיו
שחובין. ונקראת הלשכה הזאת ע"ש האדם שצנאה בצומות נפלאה
וגדולה, להעלות המים חוץ עובי כתייה, עד שהיה נראה כאלו
צנאה והעלה בה המים בכסף. [כך נ"ל פ"ה ש"ס [יומא דל"ה א']
פרוה אמגוש. וזה, כדי שלא תקשה קו' רתוי"ט דהאין יקיימו כתייה"ק
בניין טעשה ככסף. מיהו אפי"ג דגם בית הטבילה עפי"ג שער המים, ע"כ
ג"כ נכנס בסילונות ובאומנות גדולה כנ"ל, אפשר ששם היו ניכרין הסילונות,
משא"כ בפרוה לא היו נכרין הסילונות כלל, והיה דומה כאלו המים נלס
מעממן בדרך נעלם ונפלא]: בא) שמדיחין שם הכרם והקיבה שמלחין
מחוקת כמעט ר' בני אדם, וצנדה למערי לשכה שלכה"פ היה רחבה ד'
אמות, מלבד עובי כותלים שמפסיח צו' נזית לפלדריין, ולכל זה יהיה כתי
רוב

כל העזרה פרק ה מרות

(ודיא) היתה אחורי שחיה כמנצח ליהא וכן ליהא נכיון (והם ..אחר.) וכן ליהא נכ"ו ודפ"ו ומנצח"ו ד"ו (והם ליהא נה למ"א אחורי.)

חזון דעתו עליו להתנאות בכתר כהונה. אבל של סנהדרין דגזית היתה שלא שייך עם הזאת דעת האיל רבנים הם גם הראש שבהם לא יזוח דעתו כיוון שאינו דן יחודי. ועוד שכבר דעתם נחה ולא זזה כשראו לפנייהם החני מלשכתם שבטיה בקדש כדלקמן. ושם חונס רשעים לישב וכ"ש שראו המקדש לפנייהם. וארון כדאית לפרט שם בקדש. משא"כ בבית גדול שאין כל אלו ואפשר לחוש שחזון דעתו עליו. ולכן נעשית של עץ. וה"כ הדרא קוביה הראש"ד לדוכתא מהא דלא תטע לך אשמה כל עץ. כיון דמשנתו בעזרת ישראל שניה.

הוספות חדשים
פ"ה ד חו"ט ט"ה
אבא שאול ט"ו
ונקראת לשכת העץ ט"ו
ול"ז דמש"כ נקרא לשכת
עץ כגון בביתו ט"ו היו
קוראין לשכת פרהדרין לפי
שכ"ג קרו ימייה כדלתיב
שם בבג"ו ובנית הארון
קרו לשכת העץ שם
יזו יאליקון ימייה דכתיב
כמו העץ ימי עני :
(ממורכ"ה וז"ל)

ולכן כ"ל דלא של עץ היתה ונקראת לשכת העץ היינו טעמא לפי שבה מפריבין כהן גדול ז' ימים לפני יוה"כ והאכחין נמי דמפריבין אותו ז' ימים לפני יוה"כ

הוספות רעק"א
ד [אות ד] חו"ט ט"ה
אבא שאול ט"ו לא יבא
כו"כ לכה לחריו בחו"ט
יומא דף ח' ע"ב ד"ה
ראי ר"ח סגן הכהנים
ע"ש :

והאכחין נמי דמפריבין אותו ז' ימים לפני שריפת הפרה ותמן תנינן ברפ"ג דפרה שמפריבין אותו ללשכה שעל פני הצריה ובית אהן היתה נקראת לפי שכל מעשיה היו בכלי אבנים כדפי' שם הר"ב. והלכך הסבו שם לשכה זו שהיא להפרשה דיוה"כ לקרופה לשכת עץ היפך בית האהן של הפרשה הפרה לומר שמעשה יוה"כ חונס בכל אהן דוקא. והרי טעם אחד כתבו החוס' ברפ"ק דיומא דלהכי לא היו מפריבין כ"ג לפני יוה"כ במקום הפרשתו לפרה דהואיל ונקראת בית האהן להיכרא שכל מעשיה באבנים. ואי מפריבין שם כ"ג לפני יוה"כ אז לא ה"ל היכרא לפרה. ע"כ. וכיון דמשום היכרא לא הפריבוהו בבית האהן. א"כ קריאת שם לשכת העץ ללשכת דיה"כ עבד נמי היכרא לומר דזו מעשיה בכל דבר אפילו בכל עץ משא"כ דפרה שאין מעשיה אלא בכל אבנים. ומש"ה אף לד"ד דלא זו לשכת פרהדרין. אלא כדכרוס הוא אלא בית הטבילה שעל שער מים. וזו שכלפון של בית אבטינס היא ונקראת במשנתו לשכת כ"ג לפי שבכל ז' הימים היה הולך שם ללמוד החפינה. היתה ג"כ נקראת של עץ מה"ט דפריבית דהווי יאכרא לכל פרה ולפי שללשכה האחרת היתה שמה עליה לשכת פרהדרין שזה שמה אשר יקראו לה מלך שהיא מיוחדת לכ"ג כדמפורש בריש יומא. מש"ה הסבו שם לשכת העץ לזו הלשכה השניה של כ"ג שבה השם שמענו שהיא שייכה לכ"ג. שהיא נקראת של עץ בהיפך אותה דכל אהן ולהיכרא. וכ"ש דלמסקנא כדפי' הר"ב והרמב"ם דזו דמשנתו היא של פרהדרין דיהא לקרופה של עץ. כך כ"ל. אלא דאכתי איכא למידק האיל והמינה דבעזרת ישראל קיימא היאך היתה דירת כ"ג שם שבעת ימים בחמירות והלא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד דמשום האי טעמא כשהוא קורא ביה"כ שקודם שמיאון לו ס"ת הוא יושב היה זה בע"ז דהווי בע"י חינו רשאי לישב. כדכחז הר"ב ברפ"ז דיומא. אבל גם זה בעיני לא יכלא שאפי"פ בהיתה בטויה בקדש היתה פתוחה לחול ותן במשנה ח' פ"ג דמעשר טי. הלשכות הטבילות בקדש ופתוחות לחול חופן חול. ולא היה לזו פתח כלל אל הקדש משא"כ לשכת הגזית דלקמן. והיו לה מעלות אשר יעלו עליה מן החול שהיא נמוך ממקומה של הלשכה שהיא בעזרה. וכמו שארשם בס"ד לקמן בלשכת הגזית: והוא היתה אחורי שתייה. ללשכת הגולה ולשכת הגזית. רש"י פ"ק דיומא [דף י"ט]. ובשליטי הגזרים פכ"ג מדקדק לומר שכיון שהנה בלשכות זו לומר בלשכה זו היתה אחורי כל אחת משתייה ובענין זה שלשכת הגזית היתה במזרח לפני שתייה שלשכת הגולה ולשכת העץ היו בניין אחורי לשכת הגזית שבה. והיתה לשכת הגולה לדרום של גזית ולשכת העץ בלפון של גזית. וגמלאח אומר שלשכת העץ אחורי דגזית ולא היה אחורי דגולה שהגולה היא בדרום. וגמלאח שלשכת העץ הארוכה ללפון עכ"ד. ובעזרה שאני מצייר בסוף המסקנא השביל זה היטב. ומ"מ אפי"פ גמסכים לדבריו בדקדוק הזה. לפי שנהרה כן מדלח תק והיא היתה האחרונה. אלא אחורי שתייה. ש"מ שהוא כדברי השליטי הזה. עכ"ז מה שכתבתי אני לעיל לדעת הרמב"ם דדייק מהכא שאין סדרן של אלו הלשכות כמו שהן סדורים במשנה בסדרן שבדורים הקדומות במשנה לעיל. מוכרח ג"כ לפי שאם נאמר סדרן כך הוא ושלשכת העץ במזרח היתה. לא יתכן כלל לבון אחורי. שתלפוך להעמיד דגזית במערב ולפני אלו השתיים ואותה של גולה דרומית לשל עץ בענין שזו של עץ היא נסתרת במערב מפני דגזית. ובדרום משני גולה. ואפי"כ לבון אחורי לא דייקא דלעולם הפנים הוא המזרח. והרי ח"כ זו של עץ אינה אחורי משום משא"כ כבאותה של גזית במזרח היו אותה דשל עץ במערב. ויזקק אחורי כהגון. ומדלח תק נמי והיא האחרונה אלא תק אחורי שתייה. איכא ודאי למשמע כדברי השליטי הזה: לשכת הגולה שם היה בור קבוע כו'. וקשיא לי מאי האי

יבין תפארת ישראל בועז

ממנה לנג הפרווה ששה לרקקע העזרה. ואח"כ רבוחיו זה דותק שנחמר ט"ו הלשכות של מדיחין ושל פרווה שיהיו רק מערות היו, ולא היו בולטין לעזרה כלל, ובפרט לשכת הפרווה שכן פתחה לא היה להעזרה, ולא נראה ממנה שום רובם כלל בעזרה, ואפי"ה יאברו שהיה ב' הלשכות בעזרה. וש"י הו"ל לתנא לומר שצית הטבילה היה בעזרה ומערה מתחתיו לנלוה שם העורות. דברי כבר הוכחו שע"כ היו מחילות טביע לביט הטבילה נוסח לניעות, והרי גם כשאני מקורה, שם לשכת עליה כד' לשכות שבערות כאים [פ"ג מ"ה], וה"כ פתי נאות לה שם לשכה, ממה שנקרא שם לשכה להמערה שבתתיה. אבל לא יביתו לדעת מה הכריתם לכל זה, ולא אמרו דלשכות מדיחין ופרווה שיהיו כיו צביות על ריפת העזרה, וצית הטבילה היתה בנג הפרווה, דאף דננין ועליות לא נתקדשו (בפסחים פ"ה ב'), אפי"ה מדפוחו הנית הפנימה להמסיבנה שעמדה בקודש, שעמדה בלשכת המדיחין שפתח לקודש, להכי גם צית הטבילה קודש. והרי גם הם כתבו שם סנרא זו, יע"ש. ואילור"ק לדגדגו דעליה שפתחה לקודש הוכה קודש, א"כ מה מקשה בם בפסחים (ד"פ א'), דהא דמארי' דעליות לא נתקדשו וכרי עליית ק"ק הניין שהיתה קדושה. ומה קושית הרי עליית ק"ק פתחה היה פונה להעזרה (כפ"ד מ"ה). ג"ל דמדלא עלו לשכת בדרך כמשה רק דרך פיסוג על כלונסאות של ארו, וגם זה רק לעזרה לה מעשה כפתוח לקודש. משא"כ צית טבילה זו שעולה לה המקודש בדרך ישר כמסיבנה, להכי שסיר היא קודש ומעשיה קודש: (ד) ולפעד"ג מהיתה לשכה זאת בטויה חוצה בחול ופתחה לש, דאל"כ היה חסור לכה"ו לישב ולכבו שם (כיומא דכ"ה א') [ובבבא ר"ב ע"ב (א') הראה פנים דהכתיב שבעת אבילות קדשים היו מותרים לישב, יע"ש], א"כ י"ל שזאת כותל שמהלכה שה"ל בחול. היא היתה נסתרת של עץ. וזה כדי לסוביר דברים הו"ל סמיך למקום ישיבתו ושיבתו, וגם כדי שלא תזוח דעתו עליו. ורב"מ כ"ד דנקראת כך מדיחיו שם פ"א ע"ס. וי"א דשל עץ היתה כולה, רק מתקלפת והכל רק כדי ליתן מוסר ועזרה לכה"ג. ושד עמיה עמיה החרים:

בור קבוע. ובס"ח גרסינו צור הגולה. ובכוף מסכת עירובין בפירוש הר"ר יהונתן רבינו שהעתיק לככת הגולה שם צור והגולה קבוע בו והגלגל נתון עליו ע"כ. ולגירסא זו הגולה כמו וגלה על ראשה דזכריה ד' ספירש"י כמין ספל גדול עגול. ע"כ. והוא מה שאנו קורין בל"א עמיר שסוהבים בו במקלט מקומות ע"י גלגל. [ו"ל הראב"ה ונראה שנקראת לככת הגולה על שם הגלגל שבו מנשלים הכיור. כדי שלא יפסל צליה וצני הגולה כרו שם צור לשקטו מפני שלא היה אז ים כעשה שלמה עכ"ל]: ובושם ר"ע מברשגוריה

שם היתה סנהדרין גדולה של ישראל יושבת. כלל החול שבה לפי שלשכת הגזית היתה חליה בקדש וחליה בחול ובחליה של קדש לא היה חפזר לסנהדרין לשבת שאין ישיבה בעזרה הלא למלכי בית דוד כלכד דכתיב (במאלל ז' ז') ויצא המלך דוד וישב לפני ה': נשלמה מסכת מדות

בורעו של אהרן הכהן. וכך היו אומרים. ברוך המקום ברוך הוא. שלא נמצא פסול בורעו של אהרן. וברוך הוא. שבורד באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי קדשים:

נשלמה מסכת מדות

צור הגולה מים מתוקים לשתייה. ואמם המים *דבמשנה ז' פ"ג[להדחה: לשבת הגזית שם היתה סנהדרין כו'. והיתה עשויה גזית לכבודם של הסנהדרין. וכחז הר"ב שהיתה חליה בחול וחליה בקדש. ובקדש היו משייטין. ושייטין זה מ"ש במשנה ז' פ"ק דתמיד. ועוד היו מתאספים שם לקרוא את שמוע כדתן ספ"ד דתמיד. ולכל אלו ההשמיטין היה אסופת עס רב ולפיכך ראוי לכמה גדולה הרבה יותר משהיה האחרון שאללה וכמו שפירשנו בלורה בס"ד. ולפיכך לומר שהמקום שהיה בו צור בחול היה ג"כ צורה כגובה העזרה שזה אין ספק בו שהלשכה היתה קרקעיתה שיה. אבל במקום שפחותה

היה לחול היו מעלות שעליה פולין וממנה יורדין לחול. שהוא נמוך: ודנה את הכהונה. לכן הרמב"ם ספ"ו מהל' ביאת מקדש ופירק מעשיהם התדיר שהיו יושבין וזקנין את הכהונה כו' ע"כ. והדין עמו דהא במשנה ז' פ"א דסנהדרין חנן שממנה יולאה תורה לכל ישראל. הלא הכא בעיקר מעשיהם התדיר שזה היו לריכין עכ"פ לבדוק את הכהונה. אבל הוראה חפזר שלא תבא כלל שלא יפלא דבר למשפט: ודנה את הכהונה. ואת הלויים. כדמוכח משנה ה' פ"ד דקידושין וכדליתא חסם בגמ' [והמדפיסים השמיטו מהחוס' שלי"] כמו שעשה בדבורים אחרים שאכתוב אותם במהדורות בס"ד] אבל נקט הכא כהונה כלכד לפי בואת ג"כ עיקרית להם יותר מזדיקה הלויים. וגם יתכן שהלויים לא היו עושים יו"ט כמו הכהנים שזכו לעבודה: ויום טוב היו עושין. פי' אחסם שלא נמצא בהן פסול היו קוראים כל אחד ואחד לרעו ומודעו ושמיים עמו. והיו ג"כ מודים ומשבחים לה"י כו': ובכך היו אומרים ברוך המקום כו'. על שם שלשכת הגזית נקראת מקום שעליה נאמר מן המקום אשר יבחר ה'. כדתן במשנה ז' פ"א דסנהדרין ולפיכך היו מכנים עכשיו ה"ש" צבס מקום לומר שהוא המקום האמתי המגביל עולם ומלאוהו בכחו יתברך. אמנם לא הגבלת מקום. שלכך חזרו ואמרו ברוך הוא להורות זה שאע"פ באמרנו והגבלנוהו צבס מקום על שהוא מקומו של עולם. הנה צ"ה מלשוכירו קן על שם הגבלת מקום כי אם מלך שהוא חיי העולם ומקיימו. כך נ"ל: סליקא לה מסכת מדות

שם היו יושבין סנהדרין לכן לא היו רשין ללוא מן המקדש לעולם. אף שסם לא היו דנין דנין נפשות אלא זקן ממלא ולעגלה ערופה. הלא משמי שסם היו דנין את הכהונה והיו משייטין להם תמיד כי כלל זקן היו נהפסין כמה כהנים. לכן לא היו רשין ללוא: בבית קודש הקדשים כולל. פי' צבית שהוא קודש שבקדשים עשיר קדושות הן כתיב נמשכת כלום פ"א. חיי מקודשת מכל הארצות והקדושה מקודש מכולם לכן נקרא קודש הקדשים הקדש שבקדשים:

לשכת הגזית שם היתה סנהדרין גדולה. המוספת חנינה ספק ז' ומוספת ספירש"י ספק ז' רבנן אית הכהונה. חיי מ"ו פ"א צינח המקדש הנה ח"ה ס"ה סליק בס"ד

שניו נוסחאות בור (קבוע). כתיב בור הגולה וליה וכן הוא וליה גס כתיב: כתיב ז' נוסחאות יחד בור הגולה קבוע וע"י כתיב. מספיקים. שם כתיב מספיקים. שם היתה סנהדרין. כתיב ד"ז בה היתה סנהדרין וכי סנהדרין גס נמשכ' לפניו ודנין וכו'. וכל בהן. כתיב שכל. (בבבס) ומשפט. כתיב ליהא. של אהרן הכהן. כתיב ליהא. כתיב ליהא. וברוך הוא שבחר בו' (קדשים): כתיב ויפ"ו וכתיב. קדשי הקדשים: כתיב וכתיב ליהא וכן מתקן כתיב:

באורי הגריא שם היו יושבין סנהדרין לכן לא היו רשין ללוא מן המקדש לעולם. אף שסם לא היו דנין דנין נפשות אלא זקן ממלא ולעגלה ערופה. הלא משמי שסם היו דנין את הכהונה והיו משייטין להם תמיד כי כלל זקן היו נהפסין כמה כהנים. לכן לא היו רשין ללוא: בבית קודש הקדשים כולל. פי' צבית שהוא קודש שבקדשים עשיר קדושות הן כתיב נמשכת כלום פ"א. חיי מקודשת מכל הארצות והקדושה מקודש מכולם לכן נקרא קודש הקדשים הקדש שבקדשים:

לקוטים

חיי"ש ד"ה לשבת הגזית כו' והיות עשויה גזית כו'. שהיתה בנויה מלבני גזית שגדרו בחון שלא נאסר אלא במוצה אבל נאסר מקומות מותר וכלכד שגדרו בחון כדכתיב כלי כזול לא נשעו גזית בהבנות. ויש שפירשו שנקראה לשבת הגזית מפני ששם דנין את הכהנים כדליתא בסמוך ומסלקים הכהנים הפסולים מלכות ויני שנים ומלשון גזי מוקד והשליכי. וכן פירשו בתשבות הגאונים ז"ל. (ייעזר"ה יומא ס"א ד' י"ט ע"כ):

יבין

העזרה היתה בנויה מלבנים, זו שמויחדת לכבוד הסנהדרין שיושבים שם, צבוס בלכתי גזית מרובעים: (לג) שהיתה בנויה חליה בקדש וחליה בחול, ופחותה ז' פתחים, א' לקודש וא' לחול, וסנהדרין יושבין בחליה שחול [כיומא דכ"ה] וכיומא [כ"ה א'] אמרין שמין כסילקי גדולה היתה, וכ' בש"ג [דרע"ג] כסילקי גרסינן בכף, ופירושו בלשון יון מקום גדול וככד מאד: (לד) כל ענייני כהונה, שאין בהן נכנס לעבודה עד שבדקין אחר יחוסו, ושאין בו מום. וכמו קן דנין שם את הלויים שאין בהן דבר הפוסל לשירות, וכמו קן דני על כל דבר שיארע בקרבנות שבמקדש, ועל כל דבר שיארע בישראל, כי משם דת ודין יולא לכל ישראל [כסנהדרין פ"א מ"ז], רק נקט הכא כהונה, שרוב התעסקים שם היה בענייני כהונה: (לה) לזכר היינו הכתובה, ומתעטף היינו בראשו ור"ל המלנפת: (לו) צסוף היום כשדנו הכהנים ואלאום כשרים, עשו הסנהדרין משתה ושמחה. או ר"ל אותן שדנו ונמלאו כשרים עשו יו"ט: (לז) מפני שלשכת הגזית נקראת מקום, שנאמר וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה', לכן היו מכנים עכשיו את הקב"ה צבס מקום, לומר שהוא מקומו של עולם, שבתו יתברך הגביל את העולם ואויר המקומו שהמיתו אל התבו, כאין בו מום. אמנם כדי שלא יטעה השומע לומר שעל המקום יגשי מתכוונים. לכן חזרו ואמרו ברוך הוא, ר"ל ברוך אהו הנעלה על כל ברכה ותהלה, ח"ס: נשלמה מסכת מדות:

תפארת ישראל

מחברתה. [וב"ל עוד דקמ"ל דאע"ג דנניין התחונן של לשכת הגזית ולשכת פלהדרין, היה מקלחו בחול ומקלחו בקודש (כיומא כ"ה א') אש"ס היה כל ג' הגנין שיה בלי סימן בין קודש לחול, דהרי גנין ועליות לא נתקדשו אפילו כשהגנין בניו טלו קודש (כספחים פ"ה ב'). והע"ג דעליות ק"ק היה הגדלה, ספספין ופדות בין נגד הסיכל לנגד ק"ק. ו"ל דהיכל שאני, שכן קבלו מהגויים, וכדקאמר התם]: (כז) ("הר"ב פירש שנקראת כך על שם הבור שהפרו שם בני הגולה. ותמהני וכי זו כלכד, הרי כל המקדש והלכות עשו בני הגולה. וכ"ל דגולה גרסינן, ור"ל ספל, כמו וגולה על ראשה [זכריה ד']. וה"ק, שם היה צור של הגולה הקבוע, דהיינו שהיה ממעל להבור ספל שממלאים אותו כל יום ממימי הבור, והספל היה קבוע בחול או ברנפה. או נ"ל דמלת עליו שבסוף, גם אגולה קאי, וה"ק, שם היה צור והגולה הקבוע והגלגל היה נתון למעלה מהבור ומלאוהו בכל יום בשחרית, כדי שלא יאטרו לשאוב מהבור בכל זמן שיטרך מים. ונקט הכא שהיה הספל קבוע, ר"ל לא כספל של הכיור האלל המוצח, שהיה הספל ההוא עם ו"ב דריו מחטובל ע"י הגלגל שחלו בו הספל, שמשקעין אותו בכל לילה להוך הבור שלא יפסלו מימיו צליה [כיומא דל"א א'], אבל זה קבוע היה: (ל) ממעל להספל, כדי ששישאבו צהדלי ע"י הגלגל מהבור, יוכלו לשפוך המים להספל בקלות: (לא) דמימי האמה שזוברת בעזרה, היו מיוחדים רק להדחה, אבל מים אלו שלשכה מתוקים ונאוחים לבסול ולשתייה: (לב) אף דכל * גימטוהו. צור הגולה קבוע.